

leto LXXII

**št. 1
1970**

slovenski čebelar

VSEBINA

Valentin Benedičič: Naše naloge v letu 1970 . . .	2
Franc Lobnik: Delo pri čebelah v januarju . . .	5
France Guna: Vprašanje našega panja . . .	7
Ivan Krajnc: Moje mnenje o ustreznosti panja . . .	10
Janez Erklavec: Leta 1970 bo medil gozd . . .	12
Julij Mayer: Od pravilnega vzimljenja je odvisna spomladanska moč čebelje družine . . .	13
Inž. Franček Šivic: Kovinska cevčica za izkopava- nje peloda iz satja . . .	21
Maks Gregorc: Pridelek in poraba medu doma . . .	23
V. Benedičič: O Apimondiji . . .	25
N. N.: Pitalniki . . .	27

NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA

Veliko povpraševanje po oplemenjenih kranjskih maticah v Belorusiji (M. Mencej) . . .	28
Orientacijski plesi. Nočni plesi čebel (J. Mayer) . .	29

NAŠA ORGANIZACIJA

Čebelarstvo srečanje v Štrekljevcu. Člani čebelar-
skega društva Ajdovščina na izletu. Poročilo o obč-
nem zboru čebelarke družine Poljčane.

OSMRTNICE

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 20.00 din, ga prejmejo zastonj. Izdaja ga Zveza Čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva cesta 3/II, tiska Tiskarna PTT v Ljubljani, ureja uredniški odbor: Valentin Benedičič, Ivan Majcen, Julij Mayer, Martin Mencej, Boris Modrijan in Jožko Šlander. Letna naročnina za nečlane 25.00 din, za inozemstvo 30.00 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 3.00 din. Od-povedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Številka žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva cesta, 501-8-268/1. Telefonska številka uprave
ZČDS in SČ 20-208.

SPET SE JE OBRNILO LETO

Slovenski čebelar stopa v dvainsedemdeseto leto svojega izhajanja. Zvesti bogati tradiciji in zahtevam novega časa začenjamo novo leto v trdni veri, da bomo z vašo pomočjo in podporo judi v tem letu približali glasilo po vsebini in obliki težnjam in potrebam slovenskih čebelarjev ter se izognili morebitnim pomanjkljivostim in slabostim.

Naj bo korak, ki ga napravimo v novo leto, prežet z upanjem in vero, da bo prineslo slehernemu čebelarju in prijatelju našega čebelarstva predvsem

MNOGO OSEBNEGA ZADOVOLJSTVA,
SREČE IN USPEHOV,
KAR OD SRCA ŽELI

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

NAŠE NALOGE V LETU 1970

Valentin Benedičič

O organizacijskih zadevah je težko pisati tako, da bi bilo za čebelarje zanimivo in privlačno. Čebelarji pač radi berejo strokovno čtivo in poslušajo strokovna predavanja, ki so zanje vedno zanimiva, če že ne za starejše, pa za mlajše čebelarje. Naše čebelarstvo pa stoji ta čas pred tako važnimi, zahtevnimi in hkrati odgovornimi nalogami organizacijskega značaja, da se moramo vsaj organizirani čebelarji bolj na drobno seznaniti z njimi.

Na občnem zboru Zveze čebelarskih društev za Slovenijo dne 8. maja 1966 smo sprejeli delovni program za 200-letnico dunajskega življenja in delovanja našega rojaka, prvega čebelarskega učitelja na Dunaju Antona Janša. Tam je delal od leta 1766, ko je tja prišel meseca decembra, do konca leta 1773, ko je tam umrl. Program je bil nato še izpremenjen in dopolnjen na seji upravnega odbora Zveze dne 19. XI. 1967. Objavljen je bil v 1. številki Slovenskega čebelarja leta 1968.

Od delovnega programa smo izvršili do zdaj naslednje naloge:

Izdali smo zgodovino slovenskega čebelarstva, ki jo je napisal L. Debevec pod naslovom »S čebelami in čebelarji skozi stoletja«. V Slovenskem čebelarju smo priobčili nekaj člankov o čebelarstvu v naših krajih v dobi Antona Janša. Zgradili in dokončno opremili smo plemenilno postajo Antona Janša pod Zelenico, ki ima edinstveno lego tako v strokovnem kakor tudi v turističnem pogledu. Vrednost objekta je ocenjena na nad 7 milijonov starih dinarjev. Nudili smo pomoč pri gradnji plemenilne postaje v Kamniški Bistrici. Zbirali smo predmete za čebelarski muzej v Radovljici.

V letu 1970 pa stoje pred nami naslednje glavne naloge:

Gradnja čebelarskega izobraževalnega centra (ČIC) na Brdu nad Lukovico. Nobenega dvoma ni, da je ta naloga v vsem programu najtežja, ter v pogledu delavnosti članstva in zbiranja denarnih sredstev najzahtevnejša. Je pa za naše čebelarstvo z bogato tradicijo in za našo skupnost ta naloga hkrati zelo odgovorna. Sporedno z gradnjo ČIC, naj bi postavili v tem letu po možnosti tudi dva čebelnjaka za preizkušanje čebeljih rodov.

Naša nadaljnja naloga v letu 1970 je poglobitev dela pri zbiranju predmetov za Čebelarski muzej v Radovljici.

To sta torej glavni nalogi, ki jih moramo intenzivno opravljati v letu 1970. Ob stopu v novo leto 1970 je tedaj nujno, da seznanimo člane tudi še o tem, kaj vse smo napravili za izvrševanje teh nalog že v letu 1969 in kako naj organiziramo delo v letu 1970, da bi mogli naloge uspešno dokončati.

V letu 1969 si je vodstvo organizacije prizadevalo, kako bi zagotovilo manjkajoča sredstva za gradnjo ČIC. Na mnogih sejah upravnega odbora smo namreč v obširnih razpravah ponovno ugotavljali, da organizacija sama, brez družbene pomoči, ne bo zmogla dovolj sredstev za gradnjo. Hkrati se je postavljalo dokaj ostro tudi vprašanje tekočega vzdrževanja. Večina čebelarjev si tudi ni bila na jasnem, kakšen javno-pravni značaj bo imela ta naša ustanova. Med letom smo vse te stvari toliko razčistili, da bomo lahko spomladi l. 1970 že začeli z gradnjo.

Že meseca marca 1969 smo vložili pri Republiški konferenci SZDL obširno vlogo o aktualni problematiki našega čebelarstva s predlogom, da bi sklicali sestanek za te stvari pristojnih državnih in družbenih organov, na katerem naj bi skupaj z zastopniki naše organizacije skušali najti ustrezno rešitev. Zaradi številnih zadržkov je prišlo do tega sestanka šele 9. oktobra 1969. Nekateri odločujoči

povabljeni pa se tudi takrat niso mogli udeležiti sestanka. Zato se je predsednik Zveze z njimi še posebej sestel in sicer dne 4. novembra 1969 s predsednikom Komiteja za kmetijstvo in gozdarstvo pri Izvršnem svetu SR Slovenije in dne 6. novembra s predsednikom SO Domžale. Na posameznih sestankih so bili sprejeti naslednji zaključki.

Na sestanku, ki ga je organizirala Republiška konferenca SZDL dne 9. oktobra 1969 in so udeleženci prej prejeli zadevno gradivo, so vsi soglašali, da je našemu čebelarstvu ČIC potreben in da je vredno še dalje delati na tem, da se ta zamisel uresniči. Glede izdaje raznih publikacij od leta 1970 do leta 1973 pa naj Zveza že meseca novembra l. 1969 dostavi celotni program večletnega publiciranja v evidenco Skladu SR Slovenije za pospeševanje založništva, da si zagotovi ustrezno denarno pomoč

Na sestanku s predsednikom Komiteja za kmetijstvo in gozdarstvo pri Izvršnem svetu SR Slovenije dne 4. novembra 1969 pa je po izčrpnem obravnavanju zadeve predsednik komiteja predlagal, naj vloži Zveza na Komiteju za kmetijstvo in gozdarstvo pri Izvršnem svetu SR Slovenije prošnjo za kredit in sicer v višini vseh manjkajočih 75 milijonov starih dinarjev. Kredit bo dodeljen za dobo 15 let s 4,5 % obrestmi. Prva anuiteta bi zapadla v plačilo po petih letih. Poiskati pa je treba še zmožnega poroka.

Na sestanku direktorja podjetja Medex in predsednika Zveze s predsednikom SO Domžale dne 6. novembra 1969 je po daljši razpravi predsednik občine predlagal, naj ostane prehodno vprašanje zmožnega poroka odprto. Čim pa bo vloga za dodelitev kredita, ki jo bo predložila Zveza, dospela pri banki tako daleč, da bo nastopilo vprašanje poroka, bi se ponovno sestali in zadevo uredili. Po izjavi predsednika občine Domžale ne sme biti vprašanje poroka vzrok, da Zveza ne bi prišla do potrebnega denarja. Obenem je pripomnil, da se bo občina odrekla davkom v zvezi z gradnjo in da se bodo dobila kaka sredstva tudi pri Skladu za pospeševanje kmetijstva, ki se ta čas ustanavlja pri občini.

Pri Republiški gospodarski zbornici pa je dobil predsednik Zveze zagotovilo, da bo stroške za vzdrževanje vodje centra predvidoma nosila zbornica, ker gre za pospeševanje kmetijske dejavnosti.

Na vseh sestankih je predsednik Zveze pojasnjeval, da naša društvena organizacija ni kreditno sposobna. Navzlic temu so svetovali, naj se odločimo za kredit, ker pač ni druge možnosti, da bi prišli do denarja.

Zveza je vložila dne 19. novembra 1969 na Komiteju za kmetijstvo in gozdarstvo pri Izvršnem svetu SR Slovenije prošnjo za dodelitev kredita v višini 70.000 dinarjev. Dne 20. novembra 1969 je predložila Skladu SR Slovenije za pospeševanje založništva v evidenco program izdajanja knjižnih publikacij od l. 1970 do l. 1973.

Zdaj je naloga članov ter zlasti izvršnih odborov čebelarskih družin in društev, da posebno v zimskem času leta 1970 začnejo v zvezi z gradnjo centra zbirati sredstva z vnovčenjem priznanc in obliki žeblice, opeke in kamnov ter obveznic. Zbiranje bomo organizirali po naslednjem načrtu:

Priznanice za	cena din	komadov	Skupaj vrednost din
žeblice	1	20.000	20.000
opeke	10	10.000	100.000
kamne	50	3.000	150.000
obveznice	100	3.000	300.000
vsega			570.000

Žebļev in opek je vnovčenih do zdaj že za okrog 90.000 dinarjev. Zdaj bo dala zveza v tisk še priznanice za kamne in obveznice. Razdelila jih bo predvidoma meseca februarja 1970 na prvi seji upravnega odbora. Od premoženja Zveze in prispevkov članstva bomo na ta način zbrali skupaj okrog 750.000 dinarjev, torej enako vsoto, kolikor bo znesla pomoč, ki jo bomo prejeli od skupnosti. Poleg tega bomo skušali organizirati v nekaterih krajih tudi zbiranje gradbenega lesa. Na tak način bomo zgradili ČIC predvsem z našimi žulji in sredstvi, ker bo v resnici naša last.

Kakšen bo javno-pravni značaj ČIC?

Že ime samo pove, da bo njegova osnovna naloga izobraževanja čebelarjev. Čebelarji se bodo izobraževali v različnih tečajih (za začetnike, napredne čebelarje, vzrejevalce matic, čebelarske preglednike, opazovalce gozdnega medenja, za mikroskopiranje, pridelovanje sortnih medov, predavatelje itd.). To so izrazito pospeševalne naloge, ki so po društvenih pravilih osnovna dejavnost naše organizacije.

ČIC bo torej neke vrste notranja organizacijska enota naše Zveze in je v tem zapopaden tudi njegov status — njegov javno-pravni značaj. V zemljiški knjigi bo v smislu zadevnih predpisov vknjižena lastninska pravica za kupljeno zemljišče, seveda s ČIC vred na Zvezo. **Tako bo Čebelarski izobraževalni center last vseh v Zvezi organiziranih čebelarjev, ki bodo imeli prek svojih družin in društev popoln vpliv na njegov razvoj in delovanje.** Poleti, ko predvidoma ne bo tečajev, oziroma bodo bolj poredko, bomo uporabljali ČIC tudi za turistične namene, da se bo tako lažje vzdrževal.

Zbiranje čebelarskih predmetov za muzej nameravamo organizirati takole:

Pri izvršnem zboru Zveze bo poseben poročevalec za Čebelarski muzej v Radovljici. To nalogo bo prevzel prof. Stane Mihelič, ki bo hkrati zastopal našo čebelarsko organizacijo v odboru čebelarskega muzeja v Radovljici. Enako naj določijo tudi vsa društva in družine v odbori po enega poročevalca za Čebelarski muzej. Dne 23. novembra 1969 je bil sestanek pri Čebelarskem muzeju v Radovljici. Za Zvezo sta se udeležila sestanka prof. Stane Mihelič in predsednik ZČDS. V smislu zaključka na sestanku je prof. Stane Mihelič sprejel nalogo, da bo sestavil do konca leta 1969 dolgoročni načrt za razvoj Čebelarskega muzeja. Dolgoročni načrt bo potem osnova za sestavljanje letnih delovnih programov. V smislu sprejetega delovnega programa bo dajal poročevalec Zveze navodila za delo poročevalcev pri društvih in družinah. Lahko upamo, da bo na ta način organizirano delo v prihodnje bolj uspevalo. Seveda pa bo uspeh odvisen ne samo od delavnosti poročevalcev, temveč tudi od delavnosti in prizadevnosti delovnega kolektiva Čebelarskega muzeja.

V letu 1973 ob 200-letnici smrti Antona Janša so predvidene večje spominske proslave in prireditve v njegovem rojstnem kraju na Breznici, v kraju njegove smrti na Dunaju, ob otvoritvi ČIC na Brdu nad Lukovico in spominske sobe Antona Janša v Čebelarskem muzeju v Radovljici. Čebelarski muzej naj bi bil ob teh prireditvah še posebna privlačnost za udeležence. V zadnji tretjini meseca januarja 1970 bo predvidoma v Ljubljani skupna seja zastopnikov avstrijske in čehoslovaške organizacije z namenom, da se formira za skupne prireditve skupni prireditveni odbor in sestavi delovni program.

Leto 1970 bo zahtevalo torej od nas vseh velike duševne in telesne napore. Naloge pa bomo uspešno izvršili le, če bomo enotni in trdno strnjeni okrog svoje organizacije. Naša organizacija beleži kljub skromnim delovnim pogojem v zadnjih letih nekaj zares lepih delovnih uspehov. Na terenu pa so zadnji čas na delu

tudi nam nenaklonjene sile, ki nas skušajo v iskanju lastnih koristi razdvajati. Čebelarji, varujte svojo organizacijo in ne dovolite jim tega, da bi vas razdvajali zlasti ne ta čas, ko nam je enotnost tako zelo potrebna!

Zaključujem z željo, da bi bilo kritično leto 1970 za nas vse, za posamezne čebelarje in za organizacijo srečno, uspešno in tudi medeno!

DELO PRI ČEBELAH V JANUARJU

FRANC LOBNIK

Ker je bila jesen lepa, so se čebele lahko lepo pripravile, da bodo dobro prezimile in da jih tudi hud mraz ne bo prizadel. Izkušnje kažejo, da so pozimi nemirne čebele tistega čebelarja, ki jim ni dal pravočasno prilike, da bi si uredile zimsko domovanje. Tudi čebelar takih čebel je pozimi nemiren in se boji prvega izletnega dneva.

Zato bo vsak čebelar storil vse potrebno, da bodo čebele pozimi varno pre-skrbljene.

Januarska (zimska) navodila so za vse vrste panjev enaka. To je, da je treba čebele zaščititi pred mrazom, vetrom, soncem in nemirom.

Pravilo naj bo, da čebele pozimi potrebujejo zračen, velik prostor, ki mora biti zaščiten od zunanjih sprememb zraka, mraza, vetra, toplote in pred zunanjim nemirom. Dobro zaščitene čebele ne bodo grižave in poraba hrane bo majhna, kar je važno za prebavila, da lahko dolgo vzdrže hudo zimo.

Možno je, da ima zbiranje blata v črevesju svoj pomen; kolikor čebel, toliko kapljic, ki uravnavajo čebelam telesno toploto. Prav tako je tudi kapljica medu v golši regulator toplote. Če so čebele pozimi zdrave in močne, je možno, da vzdrže pol leta brez čiščenja. Mnogo čebeljih družin porabi malo hrane, dokler ne zalega. Čebelji grozd zelo dobro zadržuje toploto s čebeljimi dlačicami, ker so čebelice tako stisnjene v obliko krogle, da zavzamejo najmanjši prostor za površino grozda, ki po malem oddaja slab zrak in sprejema novega.

V panju je lahko pozimi led, a dobro ni. Čebele so zmožne na kratko razdaljo 2 do 3 dm uravnavati toploto za preko 40° C razlike. Zato se ne bojimo zanje pozimi, če smo jih oskrbeli z vsem potrebnim.

Januarja pustimo čebele pri miru v vsakem primeru. Zastrimo jim sončne žarke, obvarujemo jih z zaslonom pred vetrovi. Prisluškujemo jih občasno s cevko, če je v družini kaj narobe, in to na žrelu. Izpred panjev odmečemo sneg daleč proč. Učimo se iz knjig o čebeli in pripravljamo inventar za pomladno in poletno delo pri čebelah. Vsak sam najbolj ve, kaj mora še napraviti za čebelice.

Pred panji naj bo poševno položena 120 cm široka strešna lepenka. Če je le toliko toplo, da bodo čebele izletavale, si bo marsikatera opomogla na topli podlagi, ki jo sonce hitro ogreje, čeprav je še okoli mnogo snega.

Čebelje družine kontroliramo tako, da jih poslušamo z gumijasto ali plastično cevko, ki mora biti primerno dolga, z notranjim premerom okoli 1 cm. Tudi ta način opazovanja bi priporočal proti večeru; če že razburimo čebele, se družina lahko do jutra umiri. Slišali bomo, da družine enakomerno brnijo, in tako vemo, da je vse v redu. Če pa se brnenje spreminja ali celo prekinja, je gotovo v družini

kaj narobe. Proti koncu januarja ali februarja je brnenje že močnejše, a enakomerno.

Ce pričakujemo čistilni izlet, gremo s cevko od žrela do žrela in prisluškujemo družine, kako se oglašajo na cni ali dva trka po panju in si vse zapišemo. Težje razburimo boljše družine in to je znamenje, da čebele dobro prezimujejo in da so zdrave.

Se eno preizkušnjo napravimo pri žrelu tako, da povohamo zrak, ki izhaja iz panja. Če prijetno diši, je to tudi znamenje, da je družina zdrava in da sta v redu hrana in zračenje.

Tik pred žrelom se lahko z roko zaznava sprememba toplote, ki izhaja iz panja.

Tako imamo na voljo omenjene načine, da z njimi preverjamo, kako čebelje družine prezimujejo.

Svetujem, da redno odmetavamo od panja sneg daleč proč, zato da bo zemlja pred panji manj vlažna. Dobro je, da so okoli čebel bolj zadaj drevesa, da imajo ob snegu boljšo orientacijo, dokler je še čist po površini. Ni napačno sneg posipati s senenimi plevami, da čebele lažje pridejo do vode.

LR panje sem tudi več let dobro prezimil, ker sem jih zložil skupaj na ležišča s suhim listjem. Med panje sem dal debele slamarice, tako da sem lahko pokrove nemoteno dvigal. (Veljal bi tudi stripor, povit v strešni lepenki). Za panje sem dal debelo steno iz suhega listja, na panje pa več slojev papirja. Vse skupaj sem pokril s strešno lepenco do žrel. Spomladi ni bilo nobenih izgub in panji so bili suhi, družine močne in delavne. Biti pa morata dva nastavka, da imajo čebele dovolj zraka, ki se počasneje ohlaja in segreva, kar je za družine ugodnejše. Če pa LR panji stoje posamezno, bi pa morali imeti pogrinjala iz slamnatih stožcev ali strešne lepence.

V januarju je čas, da zbiramo mrtvice pri sumljivih čebelarskih obratih za pregled pršičavosti. Zbirati je treba čiste, lepe mrtvice, ki ne smrdijo. Po 40 jih deni v **zračno** škatlico, na katero napišemo številko panja, iz katerega so mrtvice. Za ugotovitev zdravja čebel je najprimernejši prvi čebelji izlet. Takrat zberem spredaj okoli 100 sumljivih čebel ter jih pregledam z mikroskopom. To je masovni pregled, ki je najboljši primer za ugotavljanje zdravja čebel.

Foto: inž. F. Šivic

VPRAŠANJE NAŠEGA PANJA

FRANCE GUNA

Težko sem se odločil za ta članek, četudi mi že leta in leta sili pod pero. Vprašanje našega panja namreč povzroča med slovenskimi čebelarji precej vroče krvi, kadarkoli kot navidezno ugasli vulkan znova butne na dan. Stvar je pa vendarle vredna premisleka in prav je, da se ob člankih, ki nam jih o tem vprašanju nudi Slovenski čebelar, pomudimo ter zavzamemo do njih svoje stališče.

Slovenci imamo dva panja — to sta kranjič in žnideršič, ki upravičeno slovita kot naša dva najpomembnejša pa tudi najboljša panja — vsak seveda po svoje, vsak za svoje posebne namene.

O kranjiču skoro ne bi bilo treba dosti razpravljati, saj je bil od Janševih časov pa do konca preteklega stoletja to gotovo najbolj pripraven, praktičen in racionalen panj. Ima namreč nekatere prednosti, po katerih še danes prekaša vse druge panjske sestave. Njegov obod je izredno preprost, lahek in poceni kot pri nobenem drugem panju. Vsak si ga lahko naredi sam z najskromnejšim orodjem. Po obliki je zelo priročen ne le za prevoz, temveč tudi za prenašanje na pašo. Razume se, da je prav tako prikladen za zlaganje v skladnice. Za razmnoževanje, t. j. za čebelarjenje na roje je neprekosljiv in bi še danes prišel v poštev za trgovanje s čebelami. Enako s pridom bi ga uporabljal začetnik, ki želi na hitro povečati število svojih plemenjakov. Zaradi teh in številnih drugih dobrih strani ga še danes marsikak preudaren čebelar visoko ceni. — V novjšem času pa so ga vendar zelo izpodrinili panji s premičnim satjem, kar je popolnoma razumljivo. Saj bi se tudi Janša, če bi danes živel med nami, kot napreden čebelar odločil za kak moderen panjski sistem.

Drugi naš panj je »žnideršič«, ki velja kot naš sodobni panj. Njegov ugled med slovenskimi čebelarji je tolikšen, da se v tem pogledu lahko meri s slehernim najnaprednejšim panjem svetovnega slovesa. Za njegovo temeljito pretehtano konstrukcijo in funkcionalnost nam jamči ne le ime njegovega avtorja Antona Žnideršiča, temveč tudi imena njegovih propagatorjev: Avgusta Bukovca, Martina Humeka, Franca Rojine, Andreja Kalana, Jožeta Okorna, Hinka Peternela in množice drugih. Četudi so danes že vsi v grobu, so ti možje še vedno in nesporno velike avtoritete na področju slovenskega čebelarstva. Za Žnideršičev panj so se odločili, ko so se prej razgledali tudi po drugih panjskih sistemih ter jih temeljito spoznali in preizkusili.

Mnogo nam pove dejstvo, da se je začel Žnideršičev panj najbolj širiti zlasti potem, ko so imeli slovenski čebelarji že prej dosti priložnosti, da se seznanijo z vsemi tipi evropskih in ameriških panjev. Saj je že leta 1907 izšel Lakmayerjev »Umni čebelar«, v katerem so tako rekoč enciklopedično podani vsi takrat najbolj znani in upoštevani panji s premičnim satjem — od ležečih do večnadstropnih stoječih in nakladnih panjev. Knjigo je izdala Mohorjeva družba in je torej množično prišla med naše ljudi. Kljub temu so se slovenski čebelarji oprijeli Žnideršiča, brž ko so zanj zvedeli in brž ko so si ga mogli ogledati in nabaviti. — Lakmayerjev »Umni čebelar«, ki je bil dnevdomno naš najbogatejši čebelarski priročnik tistega časa, pa je razmeroma kmalu zastarel — zastarel v veliki meri ravno zato, ker je izšel toliko prej, da pisatelj še ni mogel zajeti vanj žnideršiča in čebelarjenja v njem.

AŽ-panj ali kratko »žnideršič« upravičeno velja kot standardni slovenski panj. Mimo njega ni mogla nobena poznejša naša čebelarska literatura. V vsakem na-

šem čebelarškem priročniku je vzet, prikazan in obarvan kot naš klasični panj, ob katerem avtor razvija ves naš način čebelarjenja. Prvi nam ga je predstavil izumitelj sam l. 1910 v Slovenskem čebelarju, našem glasilu, ki je mnogo let pospeševalo širjenje tega panja po naši domovini. Leta 1925 je izšla tudi Žnideršičeva knjiga, ki že z naslovom »Naš panj« razodeva svoj smoter. Ob Žnideršičevem panju podajata slovenski način čebelarjenja tudi Donat Jug v svojem »Praktičnem čebelarju« ter dr. Jože Rihar v »Praktičnem čebelarjenju«. — Ta panj je danes ukoreninjen v slovensko zemljo še globlje kot nekdanji kranjič. Kadarkoli govorimo o tem ali onem čebelarškem opravilu, nam je kar samo po sebi umevno, da se nanaša na žnideršiča — čeprav panja izrecno niti ne omenimo. Z njim smo tako zadovoljni, da resno odklanjamo uvajanja kateregakoli drugega panja.

S tem pa ni rečeno, da se hočemo obdati s kitajskim zidom. Nikakor nismo, niti ne smemo biti proti temu, da nas Slovenski čebelar seznaja tudi z drugimi panjskimi sestavi; to je celo njegova dolžnost, zlasti še, ker so pisci takih članikov resni, prizadevni in razgibani čebelarški strokovnjaki. Toda, ko gre za odločitev, kateri panj bomo obdržali kot enoten slovenski panj, pa je na mestu trezna preudarnost.

Kakšen panj, preljubi moji Slovenci, pa pravzaprav hočete? Najprej si moramo biti namreč na jasnem, kakšen naj bi bil panj, ki bi — če že ne v polni meri — vsaj najbolj ustrezal zahtevam uspešnega čebelarjenja. Naj citiram Riharja: »Panj mora biti čebelam toplo bivališče, čim bolj enostaven ter lahek in pripraven za prevažanje.« Te tehtne in jedrnate besede bi le nekoliko dopolnil. Panj naj bi imel pri čim manjšem zunanjem obodu vendar dovolj izdatno prostornino na znotraj. Medišče naj bi bilo na vsak način nad čebeljim gnezdом, ker to veleva že naravna razporeditev čebeljih prostorov. Ker najbrž ne bomo nikoli eksperimentirali s panjem v obliki votle krogle, ki bi se sicer najbolj skladala z naravno obliko čebeljega gnezda, bomo tudi še za naprej ostali pri pokončni prizmi. Ta naj bi s svojo prostornino oziroma kapaciteto ustrezala poprečni, srednje močni družini. Zaradi enostavnosti, ki je za rokovanje v čebelarstvu posebno važna, naj ima panj samo dve etaži: eno samo plodišče in eno samo medišče. Vsi nadaljnji nastavki, naklade ali nadstropja vodijo v kompliciranost. Kadar je namreč medišče zanešeno z medom, ga pač z veseljem iztočim, in če mi da 15 do 20 kg, je tudi kar vredno točiti. Če se pa paša le še nadaljuje ali celo stopnjuje, bom pa točil še v drugič ali v tretjič — seveda še z večjim veseljem. Pogosto točenje me niti malo ne bi motilo, saj je ob dobri paši, ko je vsa žival zunaj, dosti lažje točiti kot pa po končani paši. Kadar v Sloveniji pošteno zamedim hoja, pa ne bo nobeden previden in izkušen čebelar grmadil naklado na naklado, da se mu hojavec strdi v satju, temveč bo točil kar sproti — mnogo rajši prezgodaj kot pa prepozno.

Noben satnik naj bi ne bil nižji od 26 cm in ne krajši kot 41 cm, da res nekaj tekne. Saj nam matica zaleže že v maju tak sat do zadnjega kotička — torej ni prevelik. V njem mora biti prostora najmanj za 2 kg medu. Manjši satniki so zamudno igrakanje. Bolje je nekoliko manj satov, pa tisti dovolj veliki. S tem se delo pri vseh čebelarških opravilih zelo poenostavi.

Kadarkoli razmišljam o tem, kakšen naj bi bil idealen panj, pridem vedno do zaključka, da je takemu idealu še najbližji naš žnideršič. Ko sem ga prvič zagledal, mi je bil všeč, a ko sem preštudiral avtorjeva navodila, so se mi zdela skrbno premišljena. Na tem panju vidim zlasti tele dobre strani:

1. Satnik racionalne mere, ki je tako preprost, da ga lahko obrneš, kakorkoli ti veleva situacija v panju, v točilu ali v omari. Ker se v panj ne obeša, temveč se postavlja na drogeve in med kvačice, ne potrebuje nikakih podaljškov niti za

obešanje niti za razstoj — je torej gladek na vse strani. Zato ga v medišču lahko obrnemo s celicami navzdol, s čimer dosežemo, da čebele zazidajo še praznino ob spodnji latici. Tako je izkoriščena vsa notranja svetloba satnika, s povečano površino sata pa je silno povečana tudi njegova trdnost oziroma nosilnost, ker se odslej opira še na spodnjo latico.

2. Enotna mera satnikov v plodišču in medišču nam daje možnost prestavljanja zalege, kar se je po mnogoterih naših izkušnjah odlično izkazalo pri čebelarjenju na med.

3. Medišče je skladno s plodiščem, kar pride zelo prav ne samo za prestavljanje zalege, temveč tudi za nastavljanje praznega satja, nastanitev ločenih družin, združevanje, prezimovanje v medišču itd.

4. Debela plast zraka v izpraznjenem medišču je pozimi zelo topla odeja čebelarjem v plodišču, posebno še, če je prostor za vratci tesno zapažen.

5. Zunanji obod žnideršiča je preprost, kompakten in dovolj trden za prevoz na pašo, obenem pa zelo pripraven za skladanje na pasišču.

6. Ker se opravlja od zadaj, je kakor nalašč za čebelarjenje v uljnaku, kjer se panji stisnejo drug ob drugega kot predalčki v omari. Tu se med sabo grejejo, zaščiteni pred mrazom in vetrom. Izpostavljena je le prednja stena, ki pa je prav zato trojna. V okrilju ulnjaka je torej ta panj izredno topel, čeprav ima stranske stene morda le po 20 mm debele.

7. Tudi les je v taki skladnici najbolj zavarovan, kar je zelo važno. Saj vidimo, kako nam sonce in dež glodata izpostavljene sprednje končnice kljub širokemu strešnemu napušču ulnjaka.

»Ti pa kar naravnost navijaš za žnideršiča,« me bo ustavil ta ali oni. Da, prijatelj, prav zares. Zakaj pa ne! Prepričan sem namreč, da bi tudi marsikak Rus ali Američan navijal za ta naš panj, če bi ga le pošteno spoznal in preizkusil. A to se ne bo zgodilo zlepa, zakaj oni niso kot mi Slovenci, ki za vsem tujim žejno hllastamo, svoje lastno pa zametavamo. Še staro marelo opevamo, če je le uvožena.

O USTREZNOSTI PANJA ZA NAŠE ČEBELARJENJE

O ustreznosti različnih panjev za čebelarje v naših klimatskih, rastlinskih, agrarno organizacijskih in tehničnih razmerah je bilo v Slovenskem čebelarju zadnja leta že precej napisanega. Pri tem so pa mnogokrat osebnostna razpoloženja imela vpliv na malce preveč enostransko prikazovanje vrednosti enega in drugega panja. Prav to je begalo mlade čebelarje, predvsem začetnike, da so živeli v dvomih in spraševali, v kakšnih panjih naj čebelarijo.

To je tudi narekovalo članom razširjene redakcijske seje, dne 7. 12. preteklega leta, sklep, da naprosi enega od svojih sodelavcev, naj pove nepristransko sodbo glede tega. Preden objavimo njegov prispevek, priobčujemo še dvojne mnenji dveh naših izkušenih čebelarjev.

Uredništvo

MOJE MNENJE O USTREZNOSTI PANJA

IVAN KRAJNC

Najrajši bi se izognil polemiki, ki je nastala v zvezi z našim AŽ-panjem, vendar mi ne da miru. Vidim namreč, da prihajajo članki v Slovenskega čebelarja od čebelarjev, ki imajo celo samo pet panjev čebel. Ne mislim nikogar žaliti, temveč želim, da bi od glave navzdol bilo vse bolj razgledano in res strokovno. Sicer pa nekateri članki sodijo po vsebini v vrh, npr. tov. Mayerja in drugih, ter moram trditi, da Slovenski čebelar tako dobrih člankov od svojega obstoja še ni objavljajal.

Čebelarim z okrog 200 čebeljimi družinami. Od tega je ena četrtnina pomožnih panjev (eksportovci, polovičarji in štirisararji), ostale tri četrtnine pa so v večini AŽ-panji (9, 10 in 11-sararji). Imam pa še trideset amerikancev (Langstrothovcev). Z vsemi panji čebelarim uspešno. Nekateri znanci čebelarji menijo, da sem edini čebelar na Primorskem, ki čebelarji s tako dobrimi rezultati. Vozim dosti in npr. samo na akaciji koristim tri paše. V donosih ne vidim nobenih razlik pri normalnih srednjih pašah. Pri dobrih pašah pa AŽ nikdar ne more v korak z Langstrothovimi panjem. V dobrih medenih letinah je glavna ovira za večje donose v AŽ-panju premajhna površina izhlapevanja. Sicer pa je dobrih letin malo in če je čebelarju takrat vseeno, če bo po panju točil 20 ali 40 kg medu, je to zanj vse v redu. Osebnost za mene pa ni. Povedal bi rad naslednji resnični dogodek.

Pred nekaj leti sem pripeljal v Gorski Kotar čebele. Znanec iz Zagreba je nekaj ur pred menoj tudi v bližini razložil svoje amerikance. Med drugim mi je povedal, da je bil na akaciji v Generalskem stolu, in da je med iztočil. Po štirinajstih dnevih, ko sem pregledoval družine, sem videl, da bom moral točiti, ker so čebele med v mediščih pokrivale. Ko je prišel sosed, sem se mu pohvalil. Ni rekel nič, pač pa me je povabil, naj nekaj pogledam. Ko sem prispel na njegovo stojišče, se nisem mogel načuditi. Povsod je imel po štiri naklade polne medu. Torej dvakrat več kot v mojih panjih. Stvar se je tisto leto ponovila. Šele takrat se mi je posvetilo v glavi. Prosil me je, naj molčim in svetoval mi je, naj kupim literaturo ter naj se sam odločim.

Ubogal sem in obenem opazoval AŽ-panj. Zamedila je akacija. Prvi dan 1/2 kg, drugi 1 kg, tretji 3 kg, četrty 4 kg, peti 1 kg, šesti 1 kg, sedmi 1 kg, osmi dan 3/4 kg, deveti dan pol kg in deseti 20 dk. Povedal sem to tudi mojemu znancu, ki mi je dejal: »Ko bi ti petega dne lahko dodal novo medišče, bi imel v panju ne 1 kg, marveč 5 kg, enako šestega in sedmega dne.« V AŽ-panju morajo čebele počakati, da medičina izhlapi do spec. teže 1,3, medtem pa paša mineva. Torej čebelarim zaradi medu in takrat ko medi, rabim takšen panj, ki bo dal največ medu. Pozneje in prej pa za mene ni panj interesanten.

Glede porabe časa pri opravljanju čebel, točenju in drugih delih se res ne more primerjati AŽ-panj z nakladnimi panji. Z amerikancem je veliko manj dela in so vseskozi praktični. Seveda pa je treba precej prebrati, z eno besedo, učiti se je treba in spopolnjevati. Kdor bo čebelaril v nakladnem panju po metodah AŽ-panja, ne bo dosegel uspeha v čebelarstvu. Ta bo lahko tudi rekel, da je nakladalni panj zanič. Brat Kehrle je obredel ves svet in marsikaj videl, pa je na Angleškem uvedel nakladni panj. Tam čebelarijo na čebele in med, tako da spomladi delata dve matici za en nakladni panj. Noben panj se brez pomoči ne more pripraviti na zgodnje spomladanske paše. Za dober donos je potrebna moč. To velja za AŽ-panj in vse druge panje. Razen zgoraj omenjenega pa je potrebno **zazimiti družino s skladiščem hrane iznad gnezda zimske gručice**. Pri Langstrothovem panju naj bo to 30 do 35 kg medu. Te hrane družina ne bo porabila,

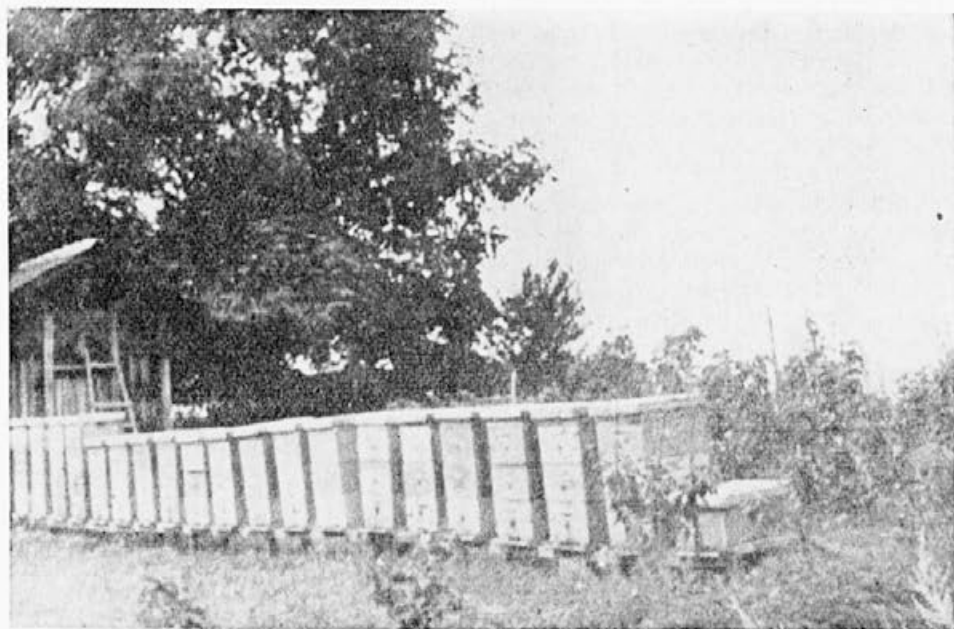
marveč ta zaloga stimulira razvoj družine. Če pa bi jo porabila, pa bo tako močna, da bo spomladi na mrtvi koprivi pred prvo akacijo nabrala toliko in še več, kot je porabila čez zimo.

Na kratko povedano, amerikanci so **edini primerni panji za farmersko čebelarjenje**, za amaterja pa je tako vseeno, v kakšnih panjih in kako čebelarji. To je moje osebno mnenje, do katerega sem prišel z leti po mnogih spodrseljajih v svoji praksi.

Ameriški čebelarji čebelarijo z 850 in več panji. Vprašajmo se, če je to pri nas z AŽ-panji mogoče in zakaj ni mogoče? Zakaj pri nas čebelar s svojimi petimi panji daje tako tehtne izjave o ameriškem panju, češ da je zanič, ko ga mogoče niti prav videl ni in ali je res ta AŽ-panj tako na koncu, da jokamo za njim in da zaradi nacionalnih ozirov o njem ne smemo povedati resnice? Še dolgo ne! AŽ-panj bo še dolgo let ostal v mojem čebelnjaku, čeprav zagovarjam nakladni panj, a kje pa je vsa Slovenija in povsod drugje, kjer se je razširil! Vendar prav zaradi tega, ker z njim ni mogoče čebelariti v množičnem številu.

Ves svet se industrializira. Tudi pri nas bo industrija modernizirala človeka in njegovo življenje. S tem tempom bo šlo tudi čebelarstvo. Malih čebelarjev enostavno ne bo.

Mehanizirano čebelarstvo, avtopark in ostala mehanizacija je zelo, zelo draga stvar. Ali mislite, da bo takščen čebelar v borbi s kemizacijo prirode (zapraševanje v kmetijstvu, sadjarstvu in gozdarstvu) res še imel smisla in čas in idilo in da mu bodo nacionalni predsodki ohranili AŽ-panj?

Stojišče LR panjev na Mirošanu

Foto: Drago Predan

LETA 1970 BO MEDIL GOZD!

JANEZ ERKLAVEC

Lahko bi zapisal: Morda bo medil ali verjetno bo medil. Pa zakaj ne bi požel toliko slave, kot jo je tisti meteorolog na Golovcu, ki je napovedal, da se bo v Banjaluki verjetno sprožil drugi potres.

Res, pravi potres bo med čebelarji, če bo tako, kot domnevam. Po 20. septembru je pri nas tako imenovano »babje leto«, kot temu pravijo Belokranjci. Vreme se je ustalilo, visok zračni pritisk pa je bil nad Evropo vse tja do novembra, ko smo imeli le po prvi dekadi nekaj izdatnih padavin s poplavami. V tem času je bilo dosti sončnih dni s temperaturami od 15° do 20° C. Prijetne so bile zlasti tiste ure od 10. pa do 14 ure.

Čebelarim kot najemnik pri prijazni Pleskanovi družini v Braslovčah v Savinjski dolini. Svoj čas so imeli pri hiši strica Jožeta, vojnega invalida iz prve svetovne vojne, ki je po smrti zapustil prazen čebelnjak v značilnem savinjskem slogu. V ta čebelnjak, ki se stiska k mešanemu gozdu, sem že leta 1964 postavil svoje čebele. Gozd je mešan, v njem je dovolj kostanja, smreke in bora, hoje pa manj.

Tako sem obiskal čebele tudi 2. novembra po dnevu mrtvih. Bil je tak dan kot prejšnji: miren, jasen in v opoldanskih urah topel. Tega dne sem zazimil čebele.

Okrog dvanajste ure sem odšel v gozd, če bi le še našel kak zapoznel kostanj v listju. Ko sem se sklonil pod borom, sem zagledal na listju drobne kapljice mane. Začuden sem pogledal v vrh in hkrati zaslišal dokaj slišno brenčanje. Ne boste mi verjeli: na boru je bilo za cel oblak žuželk. Enako je bilo tudi na smreki. Po temeljitem opazovanju sem ugotovil, da so bile ose, ki so obletavale to novembrsko mano. Čakal sem tudi na čebele, a sem ugotovil le tu in tam kakšno pod vejami smreke. Po hitrem cikcakastem letu sklepam, da so mano pobirale le ose. Tudi na hoji jih je bilo precej, zlasti na mladi. Ko sem jo natančno pregledal, sem na zelenih vejicah opazil mastne kapljice, pa tudi zajetne krilate ušice. Taka podoba se je pokazala še 16. novembra po poplavih in obilnem dežju in se verjetno do danes (20. novembra) ni spremenila. Pojava ne bi omenjal, če ne bi šlo za roje os, ki jih je bilo slišati tako kot čebele.

Iz tega sklepam, da je letošnje »babje leto« izredno ugodno vplivalo na jesenski razvoj ušic na boru, smreki in hoji. Če bodo drugo leto spomladi normalne razmere za razvoj izločevalcev mane, bi se res utegnilo zgoditi, da bo v Zgornji Savinjski dolini zamedil gozd. Seveda, če se to ne bo zgodilo, je dovolj znanstvenih razlag, da se moja napoved ni uresničila. Zato mi, dragi čebelarji, ne smete zameriti! Te vrstice sem napisal za veselo upanje v dolgih zimskih večerih, ko je »čebelarska romantika« v prijateljskem krogu še vedno tolažba za beton in železo današnjih dni.

POSNEMNJA VREDNA GESTA TOVARIŠA BABNIKA

Znani čebelar **Jože Babnik** iz Dravelj pri Ljubljani je daroval za gradnjo Čebelarskega izobraževalnega centra 10.000 (milijon starih dinarjev); za tiskovni sklad »Slovenskega čebelarja« pa je daroval 100 din.

Ko se tov. Babniku iskreno zahvaljujemo za njegov dar, želimo, da bi bil ta primer vzpodbuden ostalim čebelarjem.

Uprava ZČDS

OD PRAVILNEGA VZIMLJENJA JE ZAVISNA SPOMLADANSKA MOČ ČEBELJE DRUŽINE

Julij Mayer

Spremembe v kmetijstvu narekujejo našim čebelarjem, da reformirajo — spremenijo način dosedanjega čebelarjenja. Popolno odpovedanje ajde pa je odprlo celo vrsto problemov, ki se zde skoraj nerešljivi. Z enakimi problemi se ubadajo tudi tuji čebelarji. Praktiki rešujejo nastale probleme na svojstven, mnogokrat zelo učinkovit način. V pričujočem članku sem zbral nekaj takih primerov v upanju, da bo slovenski čebelar iz njih izluščil tisto jedro, ki bi mu pomagalo, da bi rešil svoj lokalni problem.

V glavnem smo čebelarji idealisti. Ljubezen do narave nas notranje sili, da se ukvarjamo s čebelo. Premnogim je ta posel nekaj oddih v nevšečnostih sedanjega naglega življenja. In ravno naglica današnjega dne sili tudi čebelarja idealista, da računa, v koliko se mu njegovo ukvarjanje s čebelami še izplača. Zato mnogokrat grešimo na račun čebele same, na račun njenega zdravja in življenja.

Zunanji svet priznava odlike Karnijke, zato jo skušajo vpeljati skoro po vsej Evropi. Ker pa je naša Sivka (pišem z veliko začetnico, ker mi nadomešča latinsko ime *Apis carnica*), izhodiščna točka za vse rodove sedanjih eksportnih Karnijk, mi bodi dovoljeno, da na kratko obnovim, kako si je naša čebela pridobila te odlike. Posebno še zato, ker tudi zunanji strokovnjaki ugotavljajo, da ima te odlike ohranjene še v prvotni obliki.

Naša čebela se je razvijala na podlagi pašnih razmer slovenske pokrajine. Zgodnje pomladno cvetje je panje poglano v nagel razvoj, da so bili na višku razvoja proti koncu aprila in v prvi polovici maja. Se pravi, ob tem času so panji rojili in v čebelnjakih se je število panjev potrojilo. Mali kranjiči so bili v čebelnjaku tesno drug ob drugim in gorje družini, če so se njene mladice razteple po sosednjih panjin. Družina je bila obsojena na neuspeh. Zvesta privrženost naše čebele rodnemu gnezdu je prva odlika, s katero prednjači pred drugimi rodovi. Po košnji je nastala brezpašna doba. Naša čebela je varčna, zato so matice pojenjavale zalegati. Le ob zelo dolgi brezpašni dobi so popolnoma opustile zaleganje. To varčnost Karnijke nekateri zahodni poklicni čebelarji hvalijo, jo pa istočasno žigosajo, češ panji potem niso več sposobni, da bi izkoriščali jesensko pašo. Ti kritiki se niti ne zavedajo, da je naša Sivka sposobna zalegati skozi vse leto, seveda ob pravočasnih in primernih oskrbi. V drugi polovici avgusta je na slovenskih poljih zamedila ajda, ki je cvetela še vso prvo dekada septembra. Ob rastočem donosu z ajde, v prvi vrsti pa zaradi obilice obnožine, so matice zopet množično zalegale in mnogi panji so skoro dosegali tak vzpon kot na pomlad!

Ustvarjene so bile idealne razmere za dobro prezimovanje in za zdrav razvoj na pomlad. Za pravo odbiro pa je skrbel čebelar, ki je sprejel kot plemenjake za prihodnje leto samo tiste družine z letošnjimi maticami, ki so nabrale zadostno zimsko zalogo. Vse druge panje je brezobzirno uničil. V plemenjakih je bilo naslednje stanje: v obširnem gnezdu so se dnevno izvalile stotine mladih čebel, ki so imele na razpolago velike količine obnožine. Ker mladice niso gojile več zalege, se njihove žleze niso izrabljale. Obilna hrana je mladim omogočala, da so se v njihovem telesu nabirale rezerve raznih telesnih beljakovin, vitaminov in rudninskih snovi, ki bodo služile v predpomladnem razvoju za izdelovanje krmilnega soka. Poletne čebele, ki so gojile to zalego, so se zaradi tega izčrpavale in odmirale še pred zimo. V panjih so ostale samo jesenske mladice, ki so sedele pod medom, ki so ga pripravile čebele, ki jih že dolgo ni več v panju.

V kratkih besedah povzamem to situacijo:

V vseh panjih so bile vitalne mlade matice.

Matice so v štirih in pol meseca zgradile močne družine.

Družine so same nabrale zadostno zimsko zalogo, posebno mnogo obnožine.

Prezimovale so na samem medu.

Po ajdi so bila v panjih obširna gnezda same čebelje zalege.

Starih čebel skoro ni bilo več v panjih.

Torej sami prvovrstni pogoji, ki jamčijo za dobro prezimovanje in za zdrav pomladni razvoj!

Kako pa je v tem pogledu dandanes?

Res je panj s premičnim satjem prinesel napredek, ker je postalo čebelarjenje na med donosnejše. Toda v pogledu odbire nas je vrgel daleč nazaj! Stalno se optepamo s slabiči, jim skušamo pomagati na vse mogoče načine, namesto da bi jih uničili. Obenem pa je postal med v premičnem satovju vse preveč dostopen! Zato ga iztočimo in za zimsko zalogo nadomeščamo s sladkorjem. V nenehnem boju za dobavo cenenega sladkorja za čebele smo celo pristali na denaturizacijo sladkorja. Pa bi se morali zavedati, da je najboljši sladkor ravno še dober za čebele! Sprejeli smo jesensko pitanje s sladkorno raztopino, ne da bi pomislili, ali je to čebelam koristno in v biološkem pogledu tudi pravilno.

Poglejmo pod drobnogledom dejansko stanje naših družin. Zaradi sprememb v kmetijstvu in sadjarstvu so se poslabšale pašne razmere v mnogih čebelarskih območjih. Jesenska paša na ajdi je popolnoma odpovedala. Z velikmi upi vsako leto pričakujemo kostonjevo pašo in medenje na hoji. Premnogokrat pa prekrizajo naše upe neugodne vremenske prilike. Po košnji nastopa brezpašna doba, ki se vleče z malimi izjemami tja do srede avgusta. In ravno pred košnjo točimo in izpraznimo panje! Brezpašno dobo pretolčejo panji ob suhem sladkorju. Številčna moč družinam močno pada.

Med drugimi čuti ima čebela močno razvit tudi čut za količino medenih zalog. Zato nenadna izpraznitev medišča naravnost katastrofalno vpliva na splošno počutje družin. Poleg tega še razburjamo čebele, ko vračamo v medišča iztočeno satje. Oster duh po svežem medu zbudi v čebelah čut za nevarnost in za obrambo. Kot blisk gre skozi ves panj alarmni klic: »Na juriš, roparice nas napadajo!« Zato ni čuda, če žela sikajo na gosto in vse na okoli.

Mimogrede praktičen nasvet. Vsem nevšečnostim, vsemu razburjanju čebel in vsem pikom se z lahkoto izognemo z enostavnim, pa učinkovitim sredstvom. Imejmo ob točilu pripravljen dovolj velik čeber hladne vode. Ko jemljemo posamezen sat iz točila, ga naglo potonimo v hladno vodo in odstavimo na kozico, da se voda na hitro odteče. Take mokre sate vračamo v medišča. Mokro satovje ne razširja ostrega duha po medu in čebele imajo trenutno dovolj dela, da ližejo in sušijo mokro satje. Ni več razburjenih čebel, ni več pikov! Vodo, ki se nabira pod kozico, spravite v večjo posodo, da boste v njej raztapljali sladkor za večerno klajo.

Članek prijatelja **Martelanca** jasno prikazuje škodo, ki jo napravi že kratkotrajna brezpašna doba. V pitalnike navadno nasujemo suhega sladkorja in mislimo, da smo s tem že opravili svojo dolžnost do čebel. Nekateri čebelarji ovlažijo sladkor po vrhu z vodo ali celo z medom. Ti čebelarji vsaj malo pomagajo čebelam, da lažje raztapljajo kristalni sladkor in ga v nadaljnjem postopku invertirajo v porabno hrano.

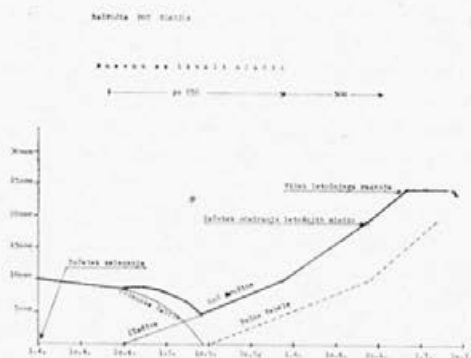
Prijatelji, ali veste, kaj se pravi invertirati sladkor? Naš prehranbeni sladkor je čist trsni sladkor brez vsakih vimatinov in rudninskih snovi, ter je vrsta sladkorjev zelo zapletenega molekularnega sestava. Trsni sladkor je za človeka kot za čebelo težko prebavljiv. Zato mora čebela iz telesnih rezerv proizvesti potrebne fermente, ki razkrajajo trsni sladkor na grozdni in sadni sladkor. Šele grozdni sladkor je prebavljiv! Črpanje telesnih rezerv pa slabi čebelje telo in čebele hitreje odmirajo. Sicer je v pozni poletni dobi odmiranje starih čebel zaželeno, ker so se že izčrpale kot dojilje in so navadno celo nosilke nose mavosti. Iz razvojno močne družine nastane na jesen srednje močna družina za plemo.

Kako pa smo nadomestili nekdanjo ajdovo pašo, ki je povzročala močno zaleganje v panjih? Nekateri čebelarji prevažajo svoje čebele v Liko ali na druga pasišča, toda večina čebelarjev ostane doma zaradi prevelikih prevoznih in drugih stroškov. Po točenju pustijo ti čebelarji v panjih po 4 do 5 kg medu in čakajo, da pride sladkor, ki naj dopolni zimsko zalogo. Navadno pride sladkor čebelarju v roke proti koncu avgusta ali v začetku septembra, pa še odlašajo, preden nudijo čebelam sladkorno raztopino 1 : 1. Tako prisilijo v tem poznem času čebele, da invertirajo sladkorno raztopino v prebavljivo hrano. Zaradi tega invertiranja se izloči iz družin velika množica mladih čebel in družine zdrknejo od prejšnje srednje moči na slabiča. Tako postane razumljivo, zakaj je toliko slabičev po naših čebelnjakih. Ali ni tak postopek naravnost v popolnem biološkem nasprotju z naravnim vzimljanjem, kakor so ga opravljali naši očetje?

Oglejmo si razvojno pot slabiča v grafičnem prikazu. Nemški teoretik J. STOLZ⁸ je svoja razmišljanja opremil s številkami. Ker je prikaz izredno poučen, ga prinašam na tem mestu.

Slabič zaseda v prvih dneh aprila navadno 4 sate, kar nakazuje, da je v panju okoli 8000 čebel. To so stare jesenske čebele. Dve tretjini vseh čebel je zaposlenih z zalego, zato se izčrpavajo in jih je iz dneva v dan vedno manj. Poleg tega pa se marsikatera pašna čebela ne vrne več z izleta. Številčna moč družine polagoma, toda stalno pada. Bolj ko se bližamo maju, več starih čebel odmira in nekako okoli 10. maja ni v panju nobene jesenske čebele več.

Razumljivo je, da začne matica v slabiču zelo pozno zalegati. Mladice, ki zlezejo iz celic prve dni aprila, so bile zaležene tri tedne prej, to je v prvi dekadni marca. Takrat je pri nas še zimsko razpoloženje in matice le zelo skromno zalegajo. Res se število jajčec dnevno

Razvojna pot slabiča. Vodoravna črta prikazuje čas v dekadah. Navpična črta kaže število čebel

veča, toda majhno število čebel v panju ne more ogrevati velikega gnezda. V panju se ne dogajajo čudeži. Matica ne zalega v hladne obrobne celice, pa čeprav so vključene v zimsko gručo. Tako se dnevno izvali tudi majhno število mladic, ki pa ne odtehtajo upada jesenskih čebel. Malo pred 20. aprilom se dnevno izvali po 250 mladic, zaleženih zadnje dneve marca. Sredi aprila navadno nastopi vremeska prelomnica; v naravi postane toplejše. Zaradi dviga zunanje temperature se zimska gruča nekako razmakne, ali bolje rečeno razširi in matica ima več prostora za zaleganje. Vendar številčna moč družine še vedno pada in doseže okoli 10. maja najnižjo točko razvoja. To pa je ravno ob cvetenju sadnega drevja. V panju je komaj nekaj več kot 4000 čebel. Ob času najbujnejšega pomladnega cvetenja je v slabiču najmanjše število pašnih čebel!

Res je matica nosilka moči za družino. Toda matica zalega število jajčec po optimalnem počutju vsega panja. To počutje pa ustvarjajo proizvajalci življenjskih dobrin in to so pašne čebele. Teh pa je ravno ob cvetenju najmanj v panju. Ob glavni paši sicer število čebel polagoma raste in doseže ob koncu paše okoli 10.000 čebel. Toda družina se dobesedno bori za obstanek, posebno če vladajo neugodne vremenske prilike. Na rojenje družina ne more niti misliti. Šele od 1. junija dalje se dnevno izvali večje število mladic, ki so bile zaležene pred tremi tedni ob obilnem cvetenju. Sedaj šele številčna moč družine naglo narašča, vse do dne, ko začenjajo odmirati letošnje mladice zaradi ostarelosti. V zadnji dekadki junija doseže družina svojo najvišjo razvojno moč in šteje okoli 20 do 25 tisoč čebel. Dobra tretjina so pašne čebele, ki pa jih panj ne more izkoristiti, ker je glavna paša že davno končana. Panj je doslej večino donosa porabljal, da so čebele redile obilico zalege. Dorastle čebele pa sedaj ždijo brez posla v panju in se preživljajo od pičlih zalog. Ali ni to tragika?

Še huje lahko postane, če ob tem času nudi narava pičlo pašo, da dotekajo v panj stalno manjše količine medečine. Takrat panj z gotovostjo roji. V nastopajoči brezpašni dobi pa sta izrojenec in roj obsojena na pogin. Edina rešitev za panj bi bila, da bi ob njegovi najvišji moči zamedila hoja, kar bi zaposlilo trume pašnih čebel. Zaradi obilnega donosa bi rojilni nagon takoj zamrl. Le žal, da se to dogaja le enkrat na desetletje, ali pa še ne.

Mnogi čebelarji se ob začetku aprila tolažijo oziroma upajo, da se slabič že do glavne paše dobro razvije in bo lahko izkoristil tudi del paše. Nihče pa ne pomisli, da se to že iz poteka biološkega razvoja ne more zgoditi. Slabič ostane slabič, zato pravočasno proč z njim! O združevanju slabičev na pomlad pa bo govora na koncu članka.

Že leta 1911 je ameriški čebelarski praktik G. F. DEMUTH zahteval, naj čebele zazi-mujejo v dveh nakladah. Leta 1921 ali 1922 pa je vpeljal svojo »food chamber method«, po naše nekako »metoda klaje v celici«. Zahteval je namreč, da dobijo panji že ob točenju zadostno količino zimske zaloge. Ta metoda je prinesla Američanom sijajne uspehe in je danes splošno v rabi. Ameriški čebelar že ob točenju povezne nad gnezdo kar celo naklado z medom napolnjenega satovja. To si lahko privoščijo samo v Ameriki, kjer premajhna razlika v ceni za med in za sladkor brani, da bi čebelar najprej iztočil med, nato pa v iste sate pital sladkor.

V srednji in zahodni Evropi dolga leta že pokladajo na večer točenja večje porcije sladkorne raztopine v razmerju 3 kg sladkorja na 2 l vode. Industrija plastičnih mas je šla čebelarjem zelo na roke, ko je dala v promet posebne **pitalne vedrice**. Pokrov se vedrici tesno prilaga in jo neprodušno zapira. V pokrovu je pitalna odprtina, ki je prekrita z gosto mrežo, skozi katero čebele srkajo sladkorno raztopino, ko je vedrica poveznjena nad panjem. Preko mreže se uravnava tudi tlak v posodi. Pitalne vedrice so izredno praktične: naglo se dajo očistiti, vtaknemo jih lahko drugo v drugo, da zavzemajo zelo malo prostora. Pa še ena prednost: nadomestne dele dobiš za majhen denar v isti trgovini kot vedrice.

Nekateri čebelarji pripravijo že prej sladkorno raztopino, drugi pa sproti vlijejo 2 l vode v vedrico in vanjo vsujejo 3 kg sladkorne sipe. Pokrito vedrico kratkoma poveznejo na panj. Sladkor se pri srebanju sproti raztaplja. Čebele raztopino dobro sprejmejo in posodo navadno izpraznijo v 12 urah. Po dveh dneh dobijo drugo porcijo, ki jo že počasneje praznijo. Po treh dneh premora dobijo še tretjo porcijo, ki jo pa že zelo počasi srkajo, kar je znak, da imajo težave z invertiranjem sladkorja zaradi pomanjkanja potrebnih fermentov. Zadnje čase pridevajo čebelarji sladkorni raztopini citronovo kislino, deloma da se ne kvari, deloma pa, ker jo čebele hitreje srebaajo. Izgleda, da citronova kislina pomaga invertirati trsni sladkor. Kot najugodnejše se je pokazalo, da vzamemo 1 gr. citronove kisline na kg sladkorja. Tak način nadomeščanja odvzetega medu se je že splošno uveljavil.

Čebelarji praktiki se zavedajo, kako pomembna je pravočasna in pravilna priprava za vzimljanje. Zato povezujejo ukrepe za poletno brezpašno dobo obenem z dražilnim pitanjem

na zalego. V ta namen ne nudijo čebelarjem več samo suhega sladkorja. Invertiranje suhega sladkorja vse preveč naglo izčrpa stare čebele. Poleg tega so pašne čebele prisiljene, da nanašajo vodo v panj, kjer jo odlagajo v celice⁵. Zato posegajo čebelarji vse bolj po sladkorju ovlaženem z medom. Osebnost bi tak sladkor imenoval **sladkorna kaša**. Pripravljajo jo iz medu, ki gre slabo v prodajo, pri nas bi to bil kostanjev med. Kilogram medu polagoma segrevajo, da postane dobro tekoč. Nekateri ga razredčijo z decilitrom vode. V med sedaj vsipajo kristalni sladkor in stalno dobro mešajo. Sladkorno sipo dodajajo vse dotlej, da je kaša močno gosta, vendar še vedno žitka in ne trda kot sladkorno testo. Čebele s slastjo sprejemajo sladkorno kašo, ker jih že duh po medu privablja. Obenem pa z lahkoto tope sladkorna zrnca in jih invertirajo. Sladkorno kašo pokladajo pod gnezda, da s tem zaposlijo v prvi vrsti stare čebele, ki se ob tem času zadržujejo na robu gnezda. Skozi ves panj se pretakajo sladki sokovi, kot bi bila v naravi dobra paša in matice živahno zalegajo. Na ta način ostajajo družine številčno močne in gojijo veliko zalege tudi preko poletja.

Čebelarji H. BAUR¹ pripravlja sladkorno kašo na svojstven način. Zanj je med dragocenost, zato posega po sladkorju. V litru tople vode raztopi kg sladkorja in doda 2 gr. mlečne kisline (kar bi odgovarjalo polovični čajni žlički mlečne kisline ali zvrhani žlici kislega mleka) in jo dobro umeša v tekočino. Nato zmes pol ure kuha — mlečna kislina invertira trdni sladkor. V ohlajeno tekočino vsiplje kristalni sladkor, dokler ne dobi sladkorne kaše potrebne gostote. Čebele rade sprejemajo tudi tako pripravljeno sladkorno kašo.

Že naš čebelar L. KASTELIC³) je ugotovil, da je najprikladnejša velikost panja za prezimovanje poldruga normalna naklada. V polovični nakladi zgoraj naj bo zimska zaloga, plodišče pa spodaj v normalni nakladi. Do enakih ugotovitev je prišel tudi praktik BREMER²), le da je šel v svoji reformi še mnogo dlje. Ker v obratu ni hotel imeti satnikov dveh različnih višin, si je preuredil ves oddelek nakladnih panjev na polovično mero. Dve polovični nakladi mu tvorita normalno plodišče. Pri tem pa matic nič ne moti, da potekata dve letvici skozi sredino gnezda. Zalega se širi neposredno ob letvicah v širokih krogih navzgor in navzdol.

Po vzgledu Demuthove metode »klaje v celicah« si je izoblikoval poseben način, kako priti do polnih satov zimske zaloge. Že ob cvetenju ive določi srednje močno družino, ki bo skozi vse leto predelovala oziroma invertirala sladkorno raztopino 3 kg sladkorja na 2 l vode v **sladkorni med** za zimsko zalogo vsem panjem. Plodišče loči z matično rešetko od medišča. Nad medišče namesti v sicer prazni nakladi pitalno vedrico, ki jo takoj napolni, ko jo čebele izpraznijo. Obilica klaje in normalni donos s paše ženeta družino k naglemu razvoju. Čebelar mora po potrebi in moči družine večati plodišče. Odvišno klajo odlagajo čebele v medišče in celice kmalu pokrijejo. Kadar so sati do kraja pokriti, jih odvzame in spravi varno pred večjo. Naklado takoj zopet napolni z izdelanim satjem. Donos nektarja in peloda izboljšuje kakovost sladkornega medu. Tako mu je najboljša družina doslej predelala preko leta 420 funtov sladkorja (okroglo 200 kg), kar je tvorilo celotno zimsko zalogo za 19 panjev! Vendar svetuje, naj ena družina na leto ne predela več kot 150 kg sladkorja. Da mu ta družina ni rojila, je napravil v presledkih dva močna narejenca.

Ob točenju mu posebno prav pride okolnost, da ima same polovične naklade. Takrat so družine močne in zasedajo tudi po 5 in več naklad. Vsako utesnjevanje ob tem času pa bi kvarno vplivalo na družino, zato postavi na podnico naklado napolnjeno z iztočenimi sati. Nanjo postavi zgornjo polovico gnezda, ve ndar odkrije medene pasove. Nato naklado pride spodnja polovica plodišča, da je široka fronta zalege neposredno pod naklado z zimsko zalogo. To naklado opremi s 6 sati pokritega sladkornega medu, ob straneh pa pridejo prazni iztočeni sati. Čebele so tako v 4 nakladah in se ne čutijo utesnjene. Zaradi take razporeditve je gnezdo po sredini pretrgano in neurejeno. Čebele znosijo med v zgornje prazne sate, matica pa takoj zaleže vsako celico, da čim prej izoblikuje pravilno gnezdo. Prenajanje medu vpliva kakor dražilno pitanje in matica močneje zalega. Poletne čebele gojijo

podvoji, tudi pašnih čebel je naenkrat izredno mnogo. Toda matica ne more naenkrat zaleči dvojnega števila jajčec! Zaradi povečanja dobrin dnevno število jajčec progresivno narašča, toda nadaljna krivulja razvoja takega panja ne poteka na višini močne družine, ampak na ravni srednje močne družine!

Tudi končni uspeh na medu ne zadovoljuje. Družina navadno ne prinese niti tiste količine medu, ki bi ga skupaj prinesli obe družini, če bi vsaka zase nabirali. Ta neuspeh pripisujejo dejstvu, da se ob združitvi ne ujamejo takoj čebele ene matice s čebelami druge matice v tisto harmonično sodelovanje, ki preveva vsako urejeno družino.

Združevanje slabičev na pomlad tudi ne prinese v istem letu vidnega uspeha na donosu. Številčno postane družina sicer močna, toda **nobeno sredstvo ne more skrajšati biološkega razvoja od jajčeca do pašne čebele**. Narava je postavila jedrnate zakone, preko katerih tudi človek ne more.

Iz slabiča se v teku enoletne razvojne dobe razvije srednje močna družina. Ta se v enoletnem razvoju povzpne na močno družino. Usoda močnih družin pa je odvisna v prvi vrsti od sposobnosti, koliko jajčec matica lahko dnevno zaleže, od pašnih razmer in seveda od vremenskih razmer. Tudi v čebeloreji velja stari rek, da nobeno drevo ne zraste do neba.

Vprašanje, kako povečati donos medu posameznega panja, sicer ne spada v diskusijo zaradi osnovne misli stavljenе v naslovu članka. Vendar se dotaknem tudi tega predmeta. Po vseh dosedanjih izkušnjah se da ugotoviti, da so vsi naporji v tej smeri precej jalovi in dragi, ker gredo na račun in škodo drugih čebeljih družin. Brat ADAM zamenjuje v plemenjakih »stare« matice že v marcu z lanskoletnimi maticami, ki so sredi razmaha v rezervnih družinah. Poleg tega ojačuje plemenjake ob največjem pomladanskem cvetenju z 2 satornami pokrite zalege. Pripominjam pa, da v Buckfastu izkoriščajo le poletno pašo. V Sovjetski zvezi in Kanadi ojačujejo plemenjake pred glavno pomladno pašo dvakrat v razmaku 10 dni s polkilogramskimi pošiljkami suhih čebel. To so paketne čebele brez matic iz južnih pokrajin, kjer se panji razvijajo najmanj mesec dni prej. Nekateri čebelarji z nakladnimi panji razpostavljajo svoje panje v parčkih. Tik pred glavno pašo odnesejo en panj na nov prostor, pašne čebele tega panja se priključijo drugemu panju in povečujejo njegov donos. Ali pa je ta postopek tudi res rentabilen, še niso dokončno ugotovili.

Literatura:

1. H. BAUR — Monatsanweisung April = Mesečna navodila za april. Imkerfreund 4/1969
2. J. BREMER — a) Grossräumiges Imkern in Flachzargen-Magazin = Čebelarjenje z velikimi družinami v nizkih nakladah. NWD Imkerzeitung 11 + 12/1967
Meine Betriebsweise = Moj način čebelarjenja. Imkerfreund 7/1969
3. L. KASTELIC — Se o nakladnem panju. SC 8—9/1969
4. V. MARTELANC — Čebelarjevi ukrepi v brezpašni dobi. SC 8—9/1969
5. SACHS — Beobachtungen zum Wasserhol — Verhalten der Bienen = Opazovanja pri donašanju vode. Zeitschrift für Bienenkunde 10/1969
6. J. STOLZ — Das tragische Schicksal der schwachen Völker = Tragična usoda slabičev. Allgemeine DIZ 7/1969

KOVINSKA CEVČICA ZA IZKOPAVANJE PELODA IZ SATJA

INŽ. FRANCEK SIVIC

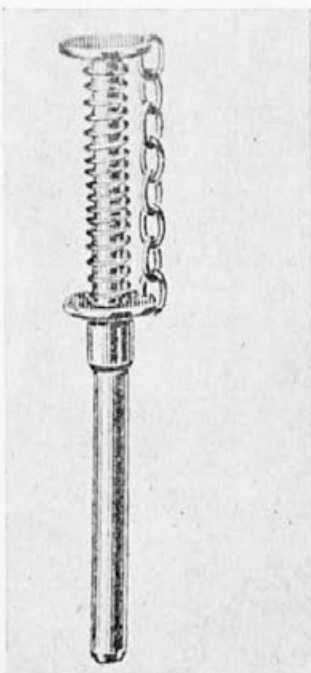
Zadnje čase vse bolj raste med čebelarji zanimanje za pridobivanje cvetnega prahu iz satja. Cene tega čebeljega proizvoda so že dosegle 10.000 starih dinarjev za kilogram in pričakovati je, da se bodo zaradi velikega povpraševanja še dvignile. Marsikdo, ki je doslej čebelaril samo na med, se bo morda deloma ali celo popolnoma preusmeril na pridobivanje cvetnega prahu izkopanca, s čimer bo znatno povečal dohodke svojega čebelarstva.

V 10. številki lanskega Slovenskega čebelarja je tov. Lojze Kastelic izčrpno popisal svoj način izkopavanja peloda iz satja s pomočjo majcene žličke. V svojem članku je tudi omenil, da je uporabljal pokojni Lojze Babnik v ta namen kovinsko cevčico enakega zunanega premera, kot so celice, ki jo je zabadal v sat, grudice cvetnega prahu pa so na nasprotnem koncu padale iz cevčice. Na podobnem principu je izdelana naprava nemške tovarne čebelarskih potrebščin Graze, katero smo imeli priliko videti pa tudi kupiti na svetovni čebelarski razstavi v Münchnu. Ker sem jo tudi sam kupil, bo morda kar prav, da jo na kratko opišem našim bralcem.

Zunanja oblika je razvidna iz slike šte. 1. Po kovinski cevki, ki je na enem koncu nekoliko priostrena, da lažje prodira v celice, a na drugem koncu ojačana v držalo, se pomika kovinski bat. Cevčica in bat sta med seboj povezana z verižico. Za pravilni razmak med njima služi jeklena vzmet.

Cevko primemo z dvema prstoma za ojačani zgornji del, jo potisnemo v celico s cvetnim prahom in nekoliko zasukamo med prsti, da se pogrezne do dna celice (slika 2). Napravo izvlečemo ter s palcem pritismo na bat, ki porine kepo cvetnega prahu iz cevke v nastavljeno posodo (slika 3). Pritisk na bat nato popustimo in vzmet ga takoj vrne v prejšnji položaj.

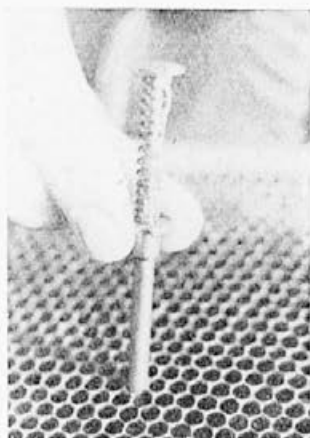
Opisani postopek ponavljamo in kmalu se vam v posodi nabere lep kupček cvetnega prahu. Nekateri celice sicer poškodujemo, toda ne premočno. Čebele jih kmalu popravijo. Pač pa se bat sčasoma zamaže, posebno če je cvetni prah zrel in masten. Le s težavo ga potiskamo v cev, še težje pa ga zmet vrača v prvotni položaj. To je zelo nevšečna napaka, ki zelo moti pri delu. Da se ji izognemo, moramo bat in cevko v presledkih čistiti v topli vodi, s čimer seveda izgubimo nekaj dragocenega časa.

Slika 1

Naprava ima torej dobre in slabe strani. Preden izrečemo o njej dokončno sodbo, bi bilo potrebno, da jo preizkusi še nekaj tistih čebelarjev, ki izkopavajo cvetni prah iz satja kako drugače, npr. s kovinsko žličko. Primerjava rezultatov enega in drugega načina bi nam dala jasen odgovor na vprašanje, kateri je boljši in kaj lahko čebelarski javnosti priporočamo oziroma odsvetujemo.

Nemci imenujejo to opisano napravo »Pollenheber« in stane 4.50 DM. Količ-
kaj bolj spreten čebelar si jo bo kar sam izdelal po priloženih slikah. Tiste pa, ki
jo že imajo in so jo tudi preizkusili, prosim, da čimprej povedo o njej svoje mne-
nje.

Slika 2

Slika 3

VSEM ČEBELARSKIM DRUŠTVOM IN DRUŽINAM!

V zvezi z objavo za predložitev seznamov, tiskane v 12. številki Slovenskega čebe-
larja, str. 324, ponovno pozivamo vsa društva in družine, da zagotovo predložijo seznime
do 15. januarja 1970, ker bo le tako mogla Zveza pravočasno zahtevati zadostno količino
krmilnega sladkorja za leto 1970.

Uprava ZČDS

ZAHVALA

ZVEZI ČEBELARSKIH DRUŠTEV ZA SLOVENIJO

Čebelarica družina Kamnik se lepo zahvaljuje za prispevek za plemenilno postajo
v Kamniški Bistrici v znesku 3.000 N din.

Obljublamo, da bomo vse storili za čim boljši uspeh postaje in za napredek našega
čebelarstva.

S čebelarskim pozdravom!

Predsednik:
Avgust Ogrinec

Tajnik:
Janko Malešič

Med je dragocena hrana rastlinskega izvora, ki jo pripravijo čebele iz medičine v taki obliki, da je primerna za človeka. Zgodovinarji poročajo, da so poznali ljudje med že v najstarejših časih. Uživali so ga kot hrano, zdravilo in ga tudi uporabljali kot lepotilno sredstvo in kot menjalno blago. Do danes je ostal med visokovredno živilo in po ljudskem izročilu tudi naravno zdravilo.

Hranljivost in zdravilnost medu izvajamo iz njegovih sestavin. Med je namreč preprosto povedano koncentrirana vodna raztopina treh vrst sladkorja: grozdnega, sadnega in v zelo malih količinah trstnega, ki jih spremljajo še beljakovine, organske kisline, fermenti, vitamini, rudninske in aromatske snovi. Grozdni in sadni sladkor spadata med enostavne sladkorje, za katere je značilno, da jih naš organizem sprejema v kri brez posredovanja želodčnih in črevesnih sokov. Zato pri prebavi ne zahtevajo trošenja energije in poleg tega v zelo kratkem času dajejo mišicam potrebno moč in toploto. V medu ju je 60–80 %, iz česar izvira visoka kaloričnost medu, saj se iz 1 kg medu sprosti preko 3000 kalorij. Ker vsebuje med poleg visoko kaloričnih sladkorjev poleg že omenjene primesi še: beljakovine, organske kisline, fermente, vitamine, rudninske in aromatske snovi, ima brez dvoma veliko prednost pred industrijskim sladkorjem. Organske kisline, od katerih je največ jabolčne, vinske in cintonске, med oplenitijo in mu dajo prijeten okus. Od fermentov sta v medu pomembnejša dva: invertaza in amilaza, ki sta potrebna pri presnovi škroba in sladkorja. Z medom vnašamo v organizem tudi vitamine predvsem B kompleksa in C vitamina. Mineralne snovi v medu zaslužijo tako z medicinskega kot prehrabnega stališča še posebno pozornost. Pri današnjem hitrem tempu življenja bi morali pri sestavljanju jedilnikov posvetiti vse več pozornosti ne le kalorični ampak tudi fiziološki vrednosti hrane. Danes vse pogosteje iščemo fiziološko vzklajenost z uživanjem različnih tablet, medtem ko nam med v naravni obliki nudi prenehate sestavine teh tablet. Žal tudi zdravstveni delavci premalo upoštevajo zgoraj omenjene naravne vrednote medu, čeprav bi morali biti prav oni tisti, ki bi ljudi usmerjali na uživanje naravnih živil kot je med.

Že omenjene sestavine pa niso v vsakem medu zastopane v istem proporcu. Glede na izvor nektarja namreč razlikujemo različne vrste medov. Imenujemo jih po njihovem poglavitnem izvoru, to je po rastlini, katere izločkov vsebuje med največ. Kadar izvira nektar iz različnih rastlin, ga označujemo kot cvetlični med. Posebna vrsta je tudi gozdni med, ki je nabran na hoji, smreki in listavih. Poseben sortni med pri nas predstavljajo: akacijev, kostanjev, žajbljev, lipov, smrekov, hojin, šetrajev in ajdov med.

Pridelek medu pri nas zelo varira z vremenskimi pogoji, s številom panjev in močjo čebeljih družin. Ocene v številu panjev se gibljejo v Jugoslaviji od 700 do 800 tisoč čebeljih družin. Desetletni povpreček donosa na eno družino pa je približno 7 kg. Ta povpreček pa je tudi večji pri tistih čebelarjih, ki čebele prevažajo na razna pasišča. Del proizvedene količine medu se potroši doma, del ponudijo proizvajalci neorganizirano na trgu, del pa ga odkupijo trgovsko podjetje Medex, čebelarske zadruge in druga podjetja, ki se bavijo s prometom medu.

Neorganizirane prodaje medu je vse manj, ker današnji potrošnik, trgovska mreža in predpisi o kvaliteti živil zahtevajo garantirano čiste sortne medove, pakirano v primerno embalažo in v primerni količini. Tem zahtevam pa posamezni čebelar danes sam ne more biti več kos, potrošnik pa pri njem nima nobene garancije, da je kupil naravni med, ker je znano, da je že tudi v Jugoslaviji več čebelarjev falsifikatorjev, ki prodajajo ponarejen med.

Leta 1954 je bilo osnovano podjetje Medex z nalogo, da oskrbuje čebelarje s potrebnimi in odkupuje čebelje proizvode. Pri tem strokovnjaki pregledajo vsak med in sumljivega takoj odklonijo. Zato so neutemeljeni vsi pomisleki in dvomi o kakovosti medu, ki ga kupimo v Medex prodajalnah ali pa v trgovinah, kjer prodajajo med v kozarcih z Medex nalepkami. Torej podjetje Medex vam vedno zagotavlja ponudbo samo prvovrstnega medu. Zaščiti kvalitete medu je prilagojena vsa tehnologija priprave medu za tržišče. O kvaliteti te tehnologije priča uveljavitev podjetja Medex na zahtevnih zahodno evropskih tržiščih, kamor se je uspelo plasirati kot edino od tovrstnih jugoslovanskih podjetij. Podjetje je do nedavnega izvozilo 80 % odkupljenih količin medu. V zadnjih letih pa je ta procent izvoza nižji, ker je domače tržišče spoznalo kvaliteto medu in uslug Medexa na eni strani, na drugi strani pa je vse večja konkurenca drugih držav predvsem vzhodnoevropskih, ki nudijo med po tako smešno nizki ceni, da naše podjetje kljub velikim prizadevanjem ne more več tako uspešno izvažati kot pred leti. Doma pa je prodaja medu zelo porasla, ker je podjetje preskrbelo primerno embalažo in nudi med po zelo ugodnih cenah. Kot dokaz temu naj

navedem leto 1962, ko je bilo doma prodanega 143 ton medu, medtem ko je v letu 1968 ta številka presegla že 1000 ton. Ta prodaja ni dosežena zgolj v Sloveniji, ampak v celotni Jugoslaviji.

Potrošnja medu v Jugoslaviji cenimo na 150 gr na prebivalca letno, kar je v primerjavi z drugimi evropskimi narodi zelo malo. Saj npr. v Zahodni Nemčiji potrošijo desetkrat več medu na prebivalca letno.

Kot sem že omenil, zapažamo v zadnjem obdobju porast potrošnje doma, vendar je tempo te rasti še vedno premajhen. Smatram, da bi v boljšem sodelovanju med podjetjem Medex in čebelarskimi organizacijami po vsej državi in z angažiranjem zdravstvenih in prosvetnih služb mogli doseči še večjo potrošnjo medu in s tem približati ta naravni proizvod delovnemu človeku v času, ko zdravstvene službe v vse večji meri odkrivajo škodljivost umetnih preparatov, pripravljenih na podlagi umetnih sladil.

Že uvodoma sem omenil, da so že naši predniki znali ceniti med, zato bi moral tudi današnji moderni človek vedeti, da je med zdrav in je hrana srca, skratka da je sladko zdravilo iz lekarne narave. Zato je priporočljiv tako za zdrave ljudi kot za bolne, posebej pa še za otroke. Iz razgovorov z našimi kupci zaključujem, da podatek o povprečni jugoslovanski potrošnji ne daje prave slike o količini zaužitega medu. Namreč ti potrošniki kupujejo med redno in zaužite količine presegajo 1 kg letno na osebo. Med danes uživamo na različne načine in v različnih oblikah, kar preprečuje enoličnost in naveličanost. Nekateri uživajo med na kruhu, v čaju, samega pred spanjem, kot dodatek pecivu itd. Drugi uživajo med v alkoholnih pijačah, od katerih je najbolj poznana staroslovanska pijača medica in medeno žganje. Ob tej priložnosti bi rad povedal, da je medica proizvod vrenja medu s pomočjo kvasovk ne pa žganje pomešano z medom, kot še mnogi nepoučeni to mislijo. Vrenje traja daljšo dobo, po tem pa pride zorenje. Čim daljše je zorenje, tem boljša je medica. Nadaljnja bolj zdravilna oblika uživanja medu je skupaj z matičnim mlečkom in cvetnim prahom. Pri teh oblikah nastopa med kot konzervans. Posebno cenjen pa je med v satju, kjer je poudarjen okus po vosku.

Vsem tem oblikam trošenja pa je prilagojen asortiman Medex medu.

Med naj nam bo dnevna hrana.

Popravljamo pomoto!

V 11. številki Slovenskega čebelarja je bilo objavljeno sporočilo MEDEXA glede sprejemanja voščin v prekuho oziroma zamenjavo za satnice.

Ker je pri tem datumu glede sprejemanja prišlo do pomote, vas prosimo, da v naslednji številki Slovenskega čebelarja priobčite popravek v tem smislu, da bo MEDEX sprejemal voščine v zamenjavo oziroma prekuho za vosek samo do konca aprila 1970.

MEDEX

O APIMONDIJI

VALENTIN BENEDIČIĆ

Leta 1897 je Belgijska zveza čebelarjev z organiziranjem I. čebelarškega kongresa v Bruslju uresničila dolgoletno idejo čebelarjev o prirejanju mednarodnih kongresov. Na tem kongresu je bil hkrati ustanovljen posebni komitet za organiziranje nadaljnjih kongresov. Do začetka prve svetovne vojne leta 1914 je bilo vsega pet kongresov, ki pa so imeli glede na kraje kongresov in glede na dežele iz katerih so prišli udeleženci zahodnoevropski značaj. Tudi kongrese po prvi svetovni vojni z izjemo kongresa v Quebecu v Kanadi leta 1924 so organizirali čebelarji zahodnoevropskih dežel. Čebelarški kongresi tja do leta 1939 še niso imeli pravi mednarodni značaj. Šele Švicar prof. dr. Morenthaler, ki ima velike zasluge za uresničevanje ideje čebelarških kongresov, si je prizadeval, da bi imel XII. mednarodni čebelarški kongres leta 1939 v Zürichu resnično mednarodni značaj. Tedaj pa so bili že prvi spopadi v drugi svetovni vojni in zato tudi on s to idejo ni povsem uspel.

Po sklepu na kongresu v Zürichu leta 1939 so dobili holandski čebelarji nalogo, da organizirajo naslednji kongres. Tako so organizirali leta 1949 v Amsterdamu prvo mednarodno srečanje čebelarjev po drugi svetovni vojni. To je bil po vrsti XIII. mednarodni čebelarški kongres. Na tem kongresu so dali pobudo za ustanovitev bolj učinkovite stalne mednarodne čebelarške organizacije, v kateri naj bi sodelovali skupaj povsem sproščeno tako čebelarški znanstveniki kakor tudi praktiki. Ustanovili so Mednarodno zvezo čebelarških združenj — Apimondijo. Apimondia naj bi pokazala vsemu svetu, da je kljub trdotam prestane vojne sposobna, da zagotovi tudi navzven skupne interese in vedno ponovno izkazano bratsko miselnost čebelarjev vseh dežel sveta. Prof. Morgenthaler, ki je bil na tem kongresu izvoljen za generalnega sekretarja ustanovljene Apimondije, je dobil nalogo, da pripravi osnutek pravil te vrhovne čebelarške organizacije. Sestava pravil je bila dokaj zahtevna naloga, tako da so bila zrela za sprejem šele leta 1954 na kongresu v Kopenhagnu. Ponovno zelo spremenjena pravila, kakršne ima Apimondija sedaj, pa so bila sprejeta šele leta 1965 na jubilejnim XX. mednarodnem čebelarškem kongresu v Bukarešti. Medtem ko se je Apimondia ukvarjala tja do kongresa v Kopenhagnu leta 1954 predvsem z organiziranjem kongresov, je od tedaj široko zastavila delo za pospeševanje čebelarstva. To delo je poživela zlasti po letu 1956, ko je bil izvoljen na mednarodnem čebelarškem kongresu na Dunaju za generalnega sekretarja dr. Antonio Zappi Recordati, predsednik Italijanske zveze čebelarjev. Novi generalni sekretar je bil tudi velik kmetijski strokovnjak in mu je bila poverjena leta 1958 na Dunaju funkcija prezidenta evropskega kmetijstva. V čebelarstvu je videl važno kmetijsko stroko, ki pa se je v svetu na splošno zanemarjala. Glede na to, da je stalno prebival v Rimu, kjer ima svoj sedež FAO, organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo, je kot generalni sekretar Apimondije kmalu navezal tesne stike s to važno organizacijo Združenih narodov. Njegovo prizadevanje je lepo uspevalo. Od leta 1957 dalje sodeluje Apimondija stalno z evropsko komisijo za kmetijstvo, ki zaseda redno v začetku vsakega leta v Parizu. Na teh zasedanjih obravnavajo zlasti problematiko varstva čebel v zvezi z uporabo pripravkov za varstvo rastlin pred škodljivci in boleznimi. S FAO sodeluje tudi v svetovni borbi proti lakoti. Od leta 1957 dalje se v obvestilih FAO stalno omenja tudi delovanje Apimondije. Glede na njeno aktivnost ji je FAO odobrila konec leta 1966 za delovanje v njeni organizacijski mreži poseben posvetovalni statut. S tem si je pridobila Apimondija pomemben položaj v svetovnem merilu. Njeno delo se je razširilo še na dve važni mednarodni organizaciji, na UNESCO — organizacijo Združenih narodov za vzgojo, znanost in kulturo s sedežem v Parizu in na OMS — svetovno zdravstveno organizacijo. Posebna skupina njenih ekspertov sodeluje na dokončni sestavi norm o medu s komisijo FAO in svetovne zdravstvene organizacije pri sestavi knjige o živilskih artiklih (Codex alimentarius). Leta 1966 je ustanovila Apimondija lastno knjižno založništvo, ki izdaja četrtletno glasilo Apimondije »Apiacta« v petih jezikih, v angleškem, francoskem, nemškem, ruskem in španskem. V njenem založništvu je izšla letos tudi zanimiva knjiga o instrumentalnem osemenjevanju matic. Na temi te knjige je sodelovalo več znanstvenikov Apimondije. V čebelarškem inštitutu v Dolu pri Libčicah v Češkoslovaški deluje tudi njen dokumentacijski center, ki ima nalogo, da posreduje zamenjavo čebelarških revij med članicami Apimondije in da širi čebelarške dosežke, ki so objavljeni v posameznih strokovnih revijah v manj znanih jezikih.

Veliko pozornost posveča Apimondija pospeševanju čebelarstva. V smislu 1. člena njenih pravil je namreč njena osnovna naloga oziroma cilj pospeševanje tehničnega, znan-

stvenega in gospodarskega razvoja čebelarstva v vseh deželah ter razvijanje sodelovanja čebelarstkih združenj in posameznih čebelarjev na vsem svetu. Za uspešno opravljanje teh plemenitih nalog je organizirala pet stalnih strokovnih komisij, in sicer za čebelarstvo, za čebeljo biologijo, za čebelje bolezni, za medovito rastlinstvo in oprave ter za čebelarstvo tehnologijo in opremo. Pri teh komisijah deluje ta čas v 20 specialnih delovnih skupinah 126 strokovnjakov in znanstvenikov. Strokovne komisije obravnavajo probleme in dosežke v njihovih specialnih dejavnostih. Sestajajo se letno ponavadi v deželah, ki kažejo posebno zanimanje za posamezne specialne dejavnosti oziroma imajo zadavne probleme. Navedeni strokovnjaki so na voljo zlasti deželam v razvoju, bodisi kot eksperti FAO, ali pa se čebelarstke organizacije posameznih dežel neposredno povezujejo z njimi. Možnosti za izobraževanje čebelarjev in za pospeševanje čebelarstva v posameznih deželah prek organizacijske mreže strokovnjakov Apimondije so torej danes zelo velike.

V smislu pravil Apimondije je tudi naša čebelarstka organizacija razvila precej živahno sodelovanje s čebelarstskimi organizacijami v sosednjih deželah. Svoje glasilo Slovenski čebelar zamenjava z nad 40 čebelarstskimi organizacijami v zamejstvu. Z Avstrijsko zvezo čebelarjev ima sklenjen stalen dogovor o skupnem zatiranju čebeljih bolezni v 5 km pasovih vzdolž obeh strani državne meje. Na teh nalogah sodelujejo krajevne čebelarstke organizacije na obeh straneh. Čebelarstke organizacije iz notranosti obeh dežel pa se obiskujejo, izmenjavajo izkušnje in tako vnašajo razne novosti v svoje čebelarjenje. V nekaterih deželah, npr. v Južni Tirolski, v Italiji in v Zahodni Nemčiji kažejo veliko zanimanje za našo sivko in nas zato letno obiskujejo tudi v večjih skupinah. Razvil se je že pravi čebelarstki turizem. Z medsebojnim osebnim spoznavanjem doprinašajo na ta način naši in zamejski čebelarji tudi lep prispevek k dobrim sosedskim odnosom.

Naj zaključim z ugotovitvijo, da je Apimondija — Mednarodna zveza čebelarstkih združenj ena najaktivnejših in najbolj organiziranih mednarodnih kulturno-prosvetnih organizacij, katere ugoden vpliv se čuti prek FAO prav do Združenih narodov, prek mreže čebelarstkih organizacij v posameznih deželah pa do slehernega organiziranega čebelarja.

Delegacija ZČDS na XXII. kongresu Apimondie avgusta 1969 v Münchnu

PITALNIKI

N. N.

Mali pločevinasti pitalniki z nastavkom za steklenico, kakršne prodajajo v trgovini Medeks v Ljubljani, v trgovini s čebelarskimi potrebščinami v Celju in verjetno še v trgovinah s čebelarskimi potrebščinami v drugih krajih Slovenije, mi spočetka niso bili všeč; to pa zato, ker vrat AŽ-panjev ni bilo mogoče zapreti, če si vstavil v pitalnik okroglo litrsko steklenico, v kakršnih prodajajo v trgovinah alkoholne in brezalkoholne pijače. Spomladi, ko špekulativno pitaš, je zelo neprijetno, če ne moreš zapreti vrat panja, ker se ti čebelje gnezdo shladi.

Več let sem preizkušal razne pitalnike, nekatere kar dobre, vendar sem na posled pristal pri zgoraj navedenem. Zadevo sem rešil tako, da za krmljenje čebel uporabljam ploščnate steklenice od slivovke. Te so pripravne, so ozke, ploščate, zaradi česar lahko vrata AŽ-panja lepo zapremo, steklenico pa naslonimo na mrežasto okno. Steklenice od slivovke držijo 1 liter.

Prostornina pitalnika — 0,25 l — je zadostna za enkratno špekulativno dajanje. Vse skupaj je zelo priročno; lahko pitaš suho ali tekočino; pri špekulativnem pitanju ni treba steklenice, za jesenko pitanje pa tudi steklenica 1 liter zadostuje, ker se lahko brez vznemirjenja zamenja.

Zapiralno deščico sem za pitalnikov podaljšek izrezal tako, da je panj pri pitanju zadaj zaprt in ni možen dotik s čebelami pri pitanju.

Čebelnjaka marljivega čebelarja Janeza Erklavca v Braslovčah v Savinjski dolini

**VELIKO POVPRASEVANJE PO OPLEMENJENIH
KRANJSKIH MATICAH V BELORUSIJI**

Martin Mencej

Belorusija je ena izmed večjih republik Sovjetske zveze, ki leži na njenem najbolj zahodnem delu in je tako po svoji legi najbližja osrednjim evropskim predelom. Zato so za nas zanimive njihove večletne izkušnje z različnimi čebeljimi pasmami, ki so jih končno pripeljale do tega, da jim najbolj odgovarja čista kranjska čebela. Ta njihova ugotovitev je za nas toliko pomembnejša, ker smo lahko brali v 11. številki letošnjega Slovenskega čebelarja izvleček znanstvenega sodelavca Timirjazeve akademiji V. A. Gubina, da imajo vse čebele jugovzhodne Evrope osnovne karakteristične oznake skupne in je zaradi tega »nedopustno še nadalje obdržati za vse te čebele ime kranjska čebela. Imenovati jo je treba carnica«.

Sedaj se pa oglašajo čebelarji sami. Zaradi obširnega tovrstnega prikaza v novembrski številki osrednjega čebelarškega glasila Pčelovodstvo, bomo povzeli samo glavne misli.

Pri obnovi kolhoznih in sovхозnih čebelarstev po drugi svetovni vojni — nemški nacistični škorenj je življenje v Belorusiji dobesedno steptal — so nujno začeli uvažati kavkaške čebele, kar se še sedaj dogaja. Paketi z oplemenjenimi in neoplemenjenimi maticami romajo s Kavkaza v Belorusijo. Samo v zadnjih nekaj letih je prišlo nekaj tisoč paketov. To je privedlo do tega, da je sedaj težko najti čebelarstvo s čistimi srednjeruskimi čebelami, čeprav smatrajo ravno Belorusijo za področje, kjer prevladuje temna gozdna srednjeruska čebela.

Na podlagi bogatih izkušenj, ki so si jih pridobili tamkajšnji čebelarji v teku mnogih let, so pa prišli do zaključkov, da jim kavkaške čebele (posebno še siva hribovska) za tamkajšnje razmere ne ustrezajo. Te zaostajajo za domačimi glede donosnosti, slabše prenašajo zimo in so bolj podvržene nese-mavosti.

Tudi izkušnje, ki jih je dobil znanstveno raziskovalni beloruski inštitut, so pokazale, da se je v povprečju dveh let (1965—1966) najbolj obnesla kranjska čebela glede donosnosti. (Ne imenujejo jo carnica!) Srednja letna donosnost medu kranjskih čebel je znašala 49 kg, srednjeruskih 4,2 kg, sivih hribovskih kavkaških 14,1 kg, daljnovzhodnih

pa 16,4 kg. Če računajo čebelarji prodajno ceno medu 2,6 rubljev, potem je računica jasna. Pri tem poudarjajo še dejstvo, da se kranjske čebele v primerjavi z drugimi odlikujejo še po »univerzalnosti«
glede medonosnih rastlin. Na detelji ne zaostajajo za kavkaškimi, na ajdovi paši prekašajo celo domačo populacijo (temno gozdno), na vresju pa naberejo več kot katerakoli uvožena rasa; tu zaostajajo le za domačo pasmo. »Na ta način je dobila kranjska čebela najboljše priporočilo glede donosnosti na kolhoznih in sovхозnih gospodarstvih te republike«, zaključujejo tamkajšnji čebelarji.

Da bi preverili donosnost, so predhodno izvedli široko organizirano poskusno akcijo. Na pobudo ministrstva za kmetijstvo so v ta namen uvozili 1967. leta 300 oplemenjenih kranjskih matic iz Avstrije (!), leta 1968 pa kar 900. Hkrati so preizkušali križanke (kranjske z domačimi). Na preizkusnih čebelarstvih, ki so bila razporejena na vseh območjih republike, so opravljali preizkuse čebelarji-preizkuševalci pod vodstvom starejših čebelarških tehnikov. Za kontrolne panje so vzeli družine domače srednjeruske pasme.

Rezultat prve zime (1967—1968) je bil, da kranjske čebele niso le slabše prezimile kot kontrolni panji domačih čebel, ampak v večini primerov celo boljše: na spomlad so bile močnejše, imele so več zalege, manj mrtvic in čistejša gnezda; poraba zimske krme ni bila nič manjša kot v kontrolnih panjih, v mnogih panjih so pa opazili ekonomičnejšo porabo krmilne zaloge. Poleg tega so v zgodnji pomladi prej obletavale cvetje kot kontrolna skupina, družine so se lahko ustrezno normalno in matice niso prenehale zalegati, ko so nastopile nepovoljne pašne razmere na koncu pomladnega in v začetku letnega obdobja. Na ta način so se lahko ustrezno razvile za čas glavne paše. Zjutraj so začele izletavati 20 minut prej kot domače. Vsi čebelarji, ki so preizkušali kranjsko čebelo v različnih področjih Belorusije, so enotnega mnenja o njeni izredni miroljubnosti.

Za negativno črto kranjske čebele in križanke se navadno smatra njena prevelika nagnjenost rojenju, kar se posebno opaža v

njeni prvotni domovini Jugoslaviji in Avstriji. Glede tega niso beloruski čebelarji enotnega mnenja. V sovhozu »Luksij« na gomelskem področju npr. ni bilo rojev in ni bilo znakov k rojenju. Drugi čebelar pa zopet poroča, da ni opazil, da bi bile kranjske čebele bolj rojive kot domače, od 100 družin kavkaških čebel sta rojili 2 družini, od kranjskih pa 8. Seveda pa nekateri drugi poročajo nasprotno. Vsi si pa razlagajo rojivost z različnimi medonosnimi in klimatskimi razmerami, konstrukcijo panja in načinom čebelarjenja. Prav tako menijo, da ni težko preprečevati rojev. V eksperimentalnem čebelarstvu tamkajšnje-

ga inštituta niso npr. zabeležili v teku let niti enega roja.

Križanke kranjskih in domačih sredneruskih čebel prvega pokolenja so nabrale 43,1 % več medu in prinesle 45,3 % več voska kot družine v kontrolnih panjih. Zato ni čudno, da prosi tolikšno število beloruskih čebelarjev znanstveno raziskovalni inštitut, naj jim pošlje oplemenjene kranjske matice ali pa sporoči naslov vzrejevalcev kranjskih matic. Zaradi vse večjega povpraševanja planirajo organizirati plemenilno postajo kranjskih matic v baronovskem čebelarstvu, tako poročajo.

ORIENTACIJSKI PLESI

Na kongresu Apimondije v Münchnu je sovjetska znanstvenica LOPATINA poročala, da je v študijske svrhe z umetno izdelanim čebeljim posnetkom proizvajala »orientacijske ples« za pašo v oddaljenosti 100 in 200 m. V času poskusov je ugotovila, da je 60 do 70 % čebel, ki so opazovale ples in jim sledile, zapustilo panj, se pravi,

da so izletele na pašo. Pri tem se je izkazalo, da čut orientacije čebelar ni prirojen, ampak si ga morajo šele pridobiti. Čebele, ki so poznale okolico od prejšnjih poletov, so najbolje in najhitreje sprejele ter dojele navodila za »novo« pasišče, ki je bilo tokrat postavljeno v drugi smeri in spremenjeni razdalji.

NWD Imkerzeitung 10/1969.

J. M.

NOČNI PLESI ČEBEL

V svojem referatu na kongresu Apimondije v Münchnu je zahodnonemški raziskovalec ELDRICH poročal, da se afriške čebele v bližini ekvatorja tudi ponoči več ali manj zavedajo, kje se nahaja sonce. S smotnimi poskusi je pripravil čebele, da so tudi po sončnem zahodu izvajale orientacijske ples za pašo v pitalniku, ki so ga čez dan obletavale. Smerni podatki v plesih so se nanašali na sonce, ki je bilo tedaj že pod

obzorjem. Poskuse je delal čez vse leto. Z eno samo izjemo so vse druge čebele nakazovale sonce, ki se je pomikalo dalje po začrtani dnevni poti. Nad polovico vseh kotnih smeri v plesih je natančno označevalo pasišče po trenutnem stanju sonca pod obzorjem. Po teh ugotovitvah sodi poročevalec, da so čebele sposobne, da azimutno sledijo premikanju sonca.

NWD Imkerzeitung 10/1969.

J. M.

Peter Zupan iz Zaloga pri Cerkljah uspešno čebelari s svojo ženo Micko, ki mu zvesto pomaga pri njegovem delu

ČEBELARSKO SREČANJE V ŠTREKLJEVCU

Čebelarско društvo Črnomelj organizira vsako leto čebelarški sestanek s strokovnim predavanjem. Tako je tudi 6. junija t. l. bilo sklicano čebelarško srečanje pri naprednem kmetu in čebelarju Antonu Pasiču v Štrekljercu. Štrekljavec je prijazna vasica sredi vinorodnih krajev in dostopna z vsemi prevoznimi sredstvi. Lep, sončen in topel dan je privabil na to prireditev čebelarje in njih svojce iz bližnjih in oddaljenih krajev Bele krajine. Eni so prispeli z avtobusi, drugi s svojimi motornimi vozili, bližnji pa peš. Zato je bilo prav lepo število udeležencev. Prisotne je pozdravil predsednik Čebelarškega društva Bele krajine Ivan Biček, predavanje o življenju čebel pa je vodil tov. Julij MAYER.

Predavanje je bilo vsem navzočim zelo po volji in so mu prav z zanimanjem sledili. Zaprošili so predavatelja, da bi še večkrat prišel s tako poučnimi nasveti med belokranjske čebelarje.

Za prijeten zaključek srečanja je Čebelarška družina Semič poskrbela dobro vinsko kapljico in okusno pečenko, tako da so se čebelarji in njih družine zadržali pozno v popoldanski čas. Med zdravico so čebelarji predavatelju ponovno zaželeli, da bi v bodoče še prišel v Belo krajino.

Tov. Julij Mayer iz Ljubljane se je za prijaznost zahvalil s pojasnilom, da je že veliko slišal o gostoljubnosti Belokranjcev in da se je ob tej priložnosti o tem sam prepričal. Obljubil je tudi, da se bo, če mu bo dopuščalo zdravje, prav rad odzval vabilu.

Med razgovorom so čebelarji kritizirali slabe odkupne cene medu, kar jemlje čebelarjem veselje do čebelarjenja, saj je bila cena medu pred štirimi leti višja od današnje. Čebelarji so se med sabo še mnogo pogovorili o čebelarskih problemih ter se nato zadovoljni razšli.

Čebelarško društvo Črnomelj

ČLANI ČEBELARSKEGA DRUŠTVA AJDOVŠČINA NA IZLETU

Še pred desetletji so živeli pri nas ljudje, ki so živeli in umrli tam, kjer so se rodili, ne da bi videli oddaljene kraje. Danes pa postajajo poti kratke in svet majhen. Z namenom, da spoznamo bolj našo ožjo domovino, smo letos organizirali še tri izlete, med temi zadnjega po Dolenjski.

Naš prvi postanek je bil v Bistri pri Vrhniki, kjer smo si ogledali tehnični muzej Slovenije z gozdarskim, lesnim, elektrotehničkim, metalurškim in lovskim oddelkom ter zgodovinskim prikazom Bistre. V gozdarskem oddelku smo našli tudi Scopolija, ki je bil med prvimi našimi velikimi čebelarji teoretiki, le da je tu predstavljen samo kot imenitni gozdar. Janez Anton Scopoli (1723—1788), po rodu Italijan, je bil dalj časa zdravnik v Idriji in je raziskoval rastlinstvo in žuželke. Prav žuželke je pri nas Scopoli prvi podrobno raziskal, zlasti pa čebelo. Med njegovimi spisi so za nas čebelarje zelo pomembni »Entomologia Carniolicæ« (žuželstvo Kranjske) in »Dissertatio de apibus« (Razprava o čebelah).

Po ogledu muzeja smo se odpeljali proti Podpeči, kjer smo nameravali zaviti skozi

Črno vas v Ljubljano. Toda to nam ni uspelo, ker je bil most le za tri tone nosilnosti. Vprašali smo nekega domačina, če je mogoče peljati se z avtobusom po bližnji poti proti Igu. Rekel nam je, da je enkrat zapeljal mimo en avtobus. Šoferju sem nato dejal, da se bo možak, sedaj ko gremo mi po tej poti, lahko drugič drugim pobahal, češ da sta peljala tod že dva avtobusa.

Nato nas je vodila pot ob Ljubljani na Urh. Po ogledu tega mučeniškega kraja smo se obrnili proti Dolenjski.

Po tem delu Dolenjske so navadne makadamske ceste, a še kar dobro vzdrževane, drugače pa zelo ozke z ostrimi ovinki, vzpetinami in padci. Kljub temu, da se Dolenjska v mnogočem razlikuje od tako opevane Gorenjske, da nima tako visokih gora, jezer, planinskih postojank in industrije, njena posebna lepota ne zaostaja za drugimi našimi turističnimi kraji. Hribi so obrašeni, pisane doline in rebra prepasana z njivami. Ustvarjajo tako prijeten in čudovit razgled, kakršnega nam ne morejo prikazati strmi vrhovi ali nepregledna ravnica.

Nekaj pred poldnevom smo prispeli v Litijo. Tam sta nas že čakala tajnik Čebelarkega društva Litija tovariš Ivan Zunko ter Anton Dražumerič, vodja plemenilne postaje Pustov mlin.

Litija, skozi katero teče reka Sava, je prijazno mesto. Ako bi šli po stari razmejitvi, bi rekli, da je pol Litije na gorenjski in pol na dolenski strani. Mesto ima tekstilno in lesno industrijo. Nas pa je seveda najbolj zanimala okolica, kjer je plemenilna postaja za dolenski različek kranjske sivke.

Tovariš Zunko nam je dejal, da je njihova plemenilna postaja Pustov mlin oddaljena 10 km od Litije v pravi »džungli«. Postajo so sami napravili, brez kakršnihkoli sredstev od drugod. Mi bi prav gotovo to postajo težko našli, če nas ne bi imenovala tovariša vodila po nenavadni poti.

Čebelarji so po izstopu iz avtobusa hitro odšli k plemenilni postaji in si z zanimanjem ogledovali lepo razmeščene hramčke. Ob odhodu pa so odnesli vse oplojene matice, da bi z njimi doma osvežili domači čebelji rod. Nečebelarji, ki so se tudi udeležili našega izleta, pa so občudovali naravno okolje, ki je popolnoma drugačno kot pri nas na Primorskem.

POROČILO O OBČNEM ZBORU ČEBELARSKE DRUŽINE POLJČANE

Vršil se je dne 9. novembra 1969 v navzočnosti tov. Primca, delegata Čebelarkega društva Maribor.

Na zborovanju smo pretresli razne težave, ki so se pojavile tekom leta 1969, glede padca cene pri medu itd. Izvoljen je ponovno stari odbor, zamenjali smo le enega odbornika, katerega smo nadomestili z novim, s članico Matildo Horvat, gospodinja iz Novakov.

Pri točki »Razno« je tov. Jožef Černešek, delegat družine, omenil in izrekel prav posebno zahvalo tovarišema Jožetu Brečku in gospodarju družine Pekovšku za brezplačne prevoze z osebnimi avtomobili na dan 11. maja 1969. Oba sta takrat prepejla mariborske čebelarje: predsednika Močnika, prof. Struno, Hanjca, Blazino in druge na pasišče v Staro vas h Černeškovi čebelarski prikolici. Tam goji že 62 let čisto sivko.

Vsem članom čebelarkega društva Kamnik—Domžale

Čebelarstvo društvo Kamnik—Domžale vabi vse čebelarje na redni občni zbor, ki bo v nedeljo, dne 25. januarja 1970, ob 14.

Plemenilna postaja je na dokaj dobro zbranim mestu in še posebej prikladna zato, ker je moč priti z motornim vozilom in celo z avtobusom tik do vhoda. Kljub temu, da se teren rahlo dviga, so tla močvirnata. Morda bi se dalo z malo truda tudi to izsušiti, mogoče pa ravno to močvirje učinkuje proti noseči, kot barjansko blato.

Po kosilu smo se poslovili od naših spremljevalcev ter od Litije z željo, da se še srečamo. Nato smo zavili proti Smartnem, prvotnemu središču tega dela Dolenske. Iz Smartnega nas je vodila pot po vijugasti cesti, ki teče po dolini, in se nato prične precej strmo dvigati proti gradu Bogenšperk. V tem gradu je živel nekoč Janez Vajhard Valvazor (1641—1693), ki je napisal slovito delo »Slava vojvodine Kranjske« in je imel tu tudi tiskarno za bakroreze. Grad je zelo lep in na lepi razgledni točki, vendar še ni povsem restavriran.

Obiskali smo še staro Stično in Muljavo, rojstni kraj pisatelja Josipa Jurčiča. Pravi, da, kdor ni videl Krke, ta tudi ni videl Dolenske. Zato smo se spustili še proti Krki in se prek Grosuplja obrnili proti Ljubljani. Z veseljem smo se vračali domov, ker smo videli še en košček doslej nam premalo znane naše lepe slovenske domovine.

Franc Cerovšek

S tem sta Brečko in Pekovšek veliko pripomogla, da so slike, katere je potem poslal Černešek na svetovno čebelarstvo razstavo v München, dosegle svoj namen. »Die beste mitteleuropäische graue Honigbiene« je bil tam odlikovan s častno zlato obrobjeno listino = »Ehren Urkunde« mit Erfolg.

Končno smo se pri majhni zakuski, ki jo je pripravil tov. Pekovšek za občni zbor čebelarke družine z odposlancem tov. Primcem iz mariborskega čebelarkega društva, še veliko razgovarjali. Kako bo treba še poprijeti za dela v družini in v društvu, da bi bili uspehi ob Janševi dvestoletnici za čebelarstvo in za skupnost čim plodnejši! Vsem čebelarjem Slovenije želimo srečno medeno novo leto 1970!

Čebelarstvo družina Poljčane
tajnik Ignac Lampret
predsednik Vinko Kralj

uri v Domžalah »Na pošti«. Na sporedu bo tudi predavanje o čebeljih boleznih.

S čebelarskih pozdravom!

Za Čebelarstvo: Janko Malešič

SREČKO BREZNIK

Čebelarška družina Kamnica-Bresternica sporoča žalostno vest, da je tragično preminil Srečko Breznik iz Kamnice pri Mariboru kot vojak Jugoslovanske ljudske armade. Bil je član Čebelarške družine Kamnica-Bresternica. Kot mlad fant, vnet čebelar, je z veseljem opravljal svoje čebele, saj je čebelaril z 12 AŽ-panji. Redno se je udeleževal sestankov, bil je priden in marljiv.

Čebelarška družina je izgubila dobrega tovariša in čebelarja. Dragi Srečko, ostal nam boš v trajnem spominu in naj ti bo lahka slovenska zemlja.

Čebelarška družina
Kamnica pri Mariboru

TONE BRATKOVIC

Smrtna kosa ne miruje! Dne 22. junija 1969 se je javila pri čebelarju Tonetu Bratkoviču, upokojenemu ravnatelju šole v Razvanju. Na šoli je deloval od leta 1947, kjer je uporabil vse svoje sposobnosti za vzgojo mladine. Leta 1965 je bil upokojen, vendar je pri delu pomagal organizaciji gluhih in slepih.

Učiteljsko službo je nastopil 1. junija 1922 v Oplotnici pri Slovenskih Konjicah, nato je bil ravnatelj šole v Zagorju pri Kozjem, v Šentjanžu pri Velenju ter v Veliki Pirešici pri Celju.

Leta 1941 je bil dva meseca v celjskem zaporu, nato izgnan z družino v Srbijo, skupno z očetom invalidom. Tam je izgubil 16-letnega sina, dijaka gimnazije. Septembra 1945 se je vrnil v domovino na svoje staro služ-

beno mesto v Pirešico, kjer je bilo šolsko poslopje porušeno. Tu je služboval dve leti do premostitve v Razvanje.

Pokojni je b'i vnet čebelar.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu!
Čebelarška družina
Pekre — Studenci

LOJZE LUŠIN

1. maja smo pospremili na zadnji poti Lojzeta Lušina upokojenega šolskega upravitelja v Sodražici.

Rojen je bil 25. 6. 1890. Služboval je po raznih krajih. Najdalj je bil v Braslovčah in to celih 17 let, končno pa v domačem kraju v Sodražici, kjer je dočkal svoj zaslužen pokoj.

Zaradi svojega naprednega duha je bil preganjan že v stari Jugoslaviji, med vojno pa interniran v Italiji in Nemčiji, vendar ga niso zlomili. Ostal je aktivist do zadnjega.

V partizanih sta padla 2 njegova sinova, ostala mu je le hčerka. Bil je soustanovitelj Čebelarškega društva v Ribnici, predavatelj o čebelarstvu, sadjarstvu in kmetijstvu. Snov je podajal tako jedrnat in sočno, da ga je bilo pravi užitek poslušati.

Še pred desetletji se je bavil z vzrejo matic in ker je imel veliko izkušenj, je učil: vsaka umetna vzreja, kar je je bilo doslej, nam ni dala takih matic, kakršne smo si želeli. To dokazuje tudi dejstvo, da čebele take matice preležejo ob prvi priložnosti. Najboljše uspehe sem imel z rojevalnimi maticami. Te so se mi vedno odlično obnesle in to tudi vsakemu priporočam. Potem je še razlagal podrobnosti pri taki vzreji matic.

Zveza čebelarških društev ga je odlikovala z Janševim redom za zasluge v čebelarstvu.

Ob pogrebu se je zbralo veliko številno čebelarjev, saj smo izgubili starostno čebelarjev v Ribniški dolini. Ob krsti se je od njega med drugim poslovil tov. Čeh, predsednik društva v Ribnici. S temi skromnimi vrsticami je vse premalo povedano o velikem in plodnem delu pok. Lojzeta. Vsi ga bomo ohranili v trajnem in prijetnem spominu.

France Gradišar

VENCESLAV TREVEN

Tudi v letošnjem letu je posegla smrt v vrste članov naše družine. K zadnjemu počitku smo 18. oktobra 1969 spremili člana čebelarke organizacije Venceslava Trevena, mizarkega mojstra iz Slovenskega Javornika.

Rodil se je 21. septembra 1906. leta in je bil član družine vse od leta 1930. Tako je bil dolgoletni in zvest član stalno prisoten na sestankih družine in nekajkrat tudi delegat na občnih zborih čebelarke organizacije. Zaradi njegove privrženosti družini in delu

v družini ga bomo pogrešali pri našem delu. Daljša bolezen ga je odtegnila od čebel le toliko, da je v delo s čebelami vključil sina in tako še pred smrtjo poskrbel, da bodo čebele še naprej ostale v družini in bodo ravno tako oskrbovane, naša družina pa upa, da bo še naprej imela tako privrženega in zvestega člana, kot je bil on sam.

Njegova narodna zavednost in priljubljenost med ljudmi, privrženost naši družini in njegovo uspešno delo v družbenih organizacijah je s hvaležnostjo izkazana s številno udeležbo na njegovi zadnji poti.

Ostal nam bo v trajnem spominu.

Čebelarška družina
Jesenice

V SKLAD

za gradnjo ČIC so prispevali: **Jože Babnik iz Ljubljane 10.000 din**, neimenovani iz Ljubljane 10 din, Josip Ličen, Nova Gorica 100 din, ČD Črnomelj (za žeblje in značke) 354 din, Alojz Bukovšek z Golega brda 90 din, Jože Kovač iz Kranja 8 din, Viktor Dolenc iz Logatca 8 din, Ignac Grom z Vrh-nike 5 din, Julij Selmajer iz Placarja 25 din, ČD Radeče (žeblje in značke) 290 din, Franc Urbanija 7 din in Anton Miklič 5 din. Stanje salda dne 7. decembra 1969 **skupaj 280.943,88 din**. Vsem darovalcem iskrena hvala!

Uprava ZČDS

PRODAM

20 plemenilnikov s po 10 hramčki. **Tone Babnik, Vodnikova 130, Ljubljana**, telefon 55-501.

ČEBELARJI!

Kdo bi dal čebele v najem? Vzamem 30 AŽ-panjev ali jih kupim. Navedite najnižjo ceno, **Milan Breznik, Ormož, Hardek 1**.

